

Kanta-Hämeen alueellinen hyvinvointisuunnitelma 2025–2028 -luonnoksesta
ja sen liitteistä annetut lausunnot

Lausunnon ovat antaneet:

- Kanta-Hämeen hyvinvointialueen nuorisovaltuusto
- Kanta-Hämeen hyvinvointialueen vammaisneuvosto
- Kanta-Hämeen hyvinvointialueen vanhusneuvosto
- Kanta-Hämeen hyvinvointialueen integraatiovaliokunta
- Kanta-Hämeen hyvinvointialueen elämänkaarilautakunta
- Kanta-Hämeen hyvinvointialueen terveyden ja toimintakyvyn edistämisen lautakunta
- Kanta-Hämeen hyvinvointialueen turvallisuuslautakunta
- Forssan kaupunki
- Hattulan kunta, vammaisneuvosto
- Hattulan kunta, vanhusneuvosto
- Hausjärven kunta
- Hausjärven nuorisovaltuusto
- Hämeenlinnan kaupunki
- Hämeenlinnan kaupungin vammaisneuvosto
- Hämeenlinnan kaupungin vanhusneuvosto
- Janakkalan kunta
- Lopen kunta
- Riihimäen kaupunki
- Riihimäen nuorisovaltuusto
- Riihimäen kaupunki, vammaisneuvosto
- Riihimäen kaupunki, vanhusneuvosto
- Tammelan kunta
- Ypäjän kunta
- Kanta-Hämeen Ohjaamot (Hämeenlinna, Forssan seutu ja Riihimäen seutu)
- Kanta-Hämeen järjestöneuvottelukunta
- Tampereen hiippakunta / Kanta-Hämeen ev.lut. seurakunnat
- Hämeen Yrittäjät ry
- Riihimäen-Hyvinkään kauppakamari
- Hevosopisto Oy
- Hyria koulutus Oy
- Koulutuskuntayhtymä Tavastia
- Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymä (LHKK)

(Oma Hämeen toimielimien osalta näkyvissä kokouspäivä ja §. Yhteistyötoimijoiden osalta näkyvissä lausuja ja päivä, jolloin kirjattu webropolii tai toimitettu Oma Hämeen kirjaamoon.)

Elämänkaarilautakunta 9.10.2024 § 65

1a) Lausunto alueellisen hyvinvointisuunnitelman tavoitteista ja toimenpiteistä

Vastuu- ja raportointitahot puuttuvat hyvinvointisuunnitelmasta.

Toiminnallisille tavoitteille tulisi asettaa tavoitetasot ainakin pidemmälle ajalle.

Tavoitteiden pilkkominen pienempiin osatavoitteisiin.

Mittareiden runsasta määrää ja tavoitetasoa tulisi arvioida.

Hyvinvointisuunnitelman yksinkertaistaminen ja selkeyttäminen (ei erillisiä toimeenpanosuunnitelmia ohjelmille).

Materiaalissa olevien liitteiden numerointi ei ole looginen.

Toivon näkökulman esille tuominen hyvinvointisuunnitelmassa.

Hyviä asioita on kirjattu paljon, mutta kuka ottaa ensimmäisen vastuun suunnitelmien täytäntöönpanosta (suunnitelmien toimien jakaminen pienempiin osiin).

1b) Muuta lausuttavaa alueelliseen hyvinvointisuunnitelmaan liittyen

Erillinen liite syrjäytyneiden nuorten suun terveydenhuollosta (terveyserojen kaventaminen): liitteen teksti on erikoisesti muotoiltu.

2a) Lausunto lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman toimenpiteistä

Perhekeskustoiminnassa tulisi kiinnittää huomiota aikuisten kasvatustehtävään ja vanhemmuustaitoihin.

Toimenpiteet ja mittarit ovat selkeämpiä ja konkreettisempia kuin muissa suunnitelmissa. Suunnitelmaan ei tulisi kirjata sellaisia toimenpiteitä, jotka ovat lakisääteisiä.

2b) Muuta lausuttavaa alueelliseen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan liittyen

Suunnitelmasta ei näy riittävällä tavalla se, että sote-pela-sivistystoimijoilla ei ole riittävää ymmärrystä lastensuojelulaista ja sen ohjaavuudesta. Voisiko tietoisuutta lastensuojelulain velvoitteista lisätä myös muiden kuin lastensuojelun toimijoiden osalta?

3a) Lausunto alueellisen opiskeluhoitosuunnitelman toimenpiteistä

Moniammatillisen yhteistyön näkökulma ei näy suunnitelmassa. Moniammatillista yhteistyötä ja sen onnistumisen arviointia tarvitaan.

3b) Muuta lausuttavaa alueelliseen opiskeluhoitosuunnitelmaan liittyen

Oppilashuollon tulisi olla fyysisesti läsnä koulun arjessa.

4a) Lausunto lähisuhdeväkivaltatyön ehkäisyn toimintasuunnitelman tavoitteista ja toimenpiteistä

-

4b) Muuta lausuttavaa toimintasuunnitelmaan liittyen

-

5) Muuta lausuttavaa suunnitelmiin liittyen

Vuoropuhelua kuntien kanssa erilaisten suunnitelmien osalta tulisi lisätä.

Turvallisuuslautakunta 10.10.2024 § 57

1a) Lausunto alueellisen hyvinvointisuunnitelman tavoitteista ja toimenpiteistä

Alueellisessa hyvinvointisuunnitelmassa on tunnistettu turvallisuuden vaikutus hyvinvointiin (esim. turvallisuuteen vaikuttavan tiedon jakaminen, Hyte- ja turvallisuusfoorumi). Osin on mietitty myös mittareita ja arviointia.

1b) Muuta lausuttavaa alueelliseen hyvinvointisuunnitelmaan liittyen

Alueellinen hyvinvointisuunnitelmakokonaisuus liitteineen on kattava kokonaisuus.

Kuntien kanssa tehtävää yhteistyötä hyvinvoinnin edistämisen osalta tulisi kehittää (esim. päällekkäisyyksien välttäminen, rajapintayhteistyö). Systemaattisen tiedon tuottaminen ja jakaminen toiminnallisesta puolesta kuntapäätäjille (esim. palveluiden käyttö, asiakasryhmien erilaiset haasteet).

2a) Lausunto lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman toimenpiteistä

Korjausehdotus kohtaan 6.3 Yhdenvertaisuus: Kiinnitämme huomiota päihteiden saatavuuteen Pakka-toimintamallin mukaisesti → Kiinnitämme huomiota päihteiden saatavuuden ehkäisyyn Pakka-toiminta-mallin mukaisesti.

2b) Muuta lausuttavaa alueelliseen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan liittyen

-

3a) Lausunto alueellisen opiskeluhoitosuunnitelman toimenpiteistä

-

3b) Muuta lausuttavaa alueelliseen opiskeluhoitosuunnitelmaan liittyen

-

4a) Lausunto lähisuhdeväkivaltatyön ehkäisyn toimintasuunnitelman tavoitteista ja toimenpiteistä

Lähisuhdeväkivallan tunnistaminen on tärkeää ja se, että työntekijöille järjestetään koulutusta asiassa.

4b) Muuta lausuttavaa toimintasuunnitelmaan liittyen

-

5) Muuta lausuttavaa suunnitelmiin liittyen

-

Vammaisneuvosto 10.10.2024 § 47

Vammaisneuvoston mielestä suunnitelmakokonaisuus on laaja ja kattava. Neuvoston näkemys on, että valitut tavoitteet ja suunnitelmien toimenpiteet ovat oikein valittuja ja tarkoituksenmukaisia. Käytäntöön vieminen ja toteutumisen seuranta ovat tärkeitä.

Osallisuuden näkökulmasta on tunnistettava riski, että syrjäytyminen tapahtuu vammaisuuden perusteella. Vertaistukea ja osallisuutta tulee vahvistaa myös vammaisten henkilöiden kohdalla. Tätä tukee tiedon lisääminen kolmannen sektorin toiminnasta.

Kanta-Hämeen alueellinen hyvinvointisuunnitelma 2025–2028 -luonnoksesta
ja sen liitteistä annetut lausunnot

Vammaisten henkilöiden hyvinvointiin keskeisesti vaikuttavat esteettömyys ja saavutettavuus, jotka tulee huomioida elintapaohjauksessa mm. liikuntaneuvonnan ja ravitsemusneuvonnan osalta. Vammaisten henkilöiden kohdalla tulee aina huomioida monimuotoisuus niin kuntalaisina kuin asiakkaina.

Turvalliseen arkeen vaikuttaa vahvasti se, että vammaisilla henkilöillä on toimivat apuvälineet ja palvelut. Lähisuhdeväkivallan osalta vammaisten henkilöiden kohdalla voi nousta erityiskysymyksiä, joihin tulee kiinnittää huomiota. Lähisuhdeväkivallan ehkäisyn toimintasuunnitelman keskeisiin työtä ohjaavien lakien ja kansainvälisten sopimusten listaan (sivulla 7) tulee lisätä Yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista (27/2016) artikla 16 ja 17.

Vammaisneuvosto pitää tärkeänä, että yhteistyötä kuntien ja kolmannen sektorin kanssa vahvistetaan.

Terveyden ja toimintakyvyn edistämisen lautakunta 15.10.2024 § 60

1a) Lausunto alueellisen hyvinvointisuunnitelman tavoitteista ja toimenpiteistä

Toimenpiteet kaiken kattavia. Painopisteet tulisi tuoda selkeämmin esiin.

Toimenpiteet ja myös niiden vaikuttavuuden mittaaminen jää monelta osin epäselväksi.

Ylipäättänsä kaikista tavoitekokonaisuuksista puuttuu vastuutahot ja toimijajoukko. Hyte-toiminta on hyvinvointialueen strateginen asiakirja, joka pitäisi jalkauttaa organisaatiossa sekä vertikaalisesti että horisontaalisesti. Hyte-työn hyvätkin tavoitteet jäävät näpertelyksi, mikäli jokaista toimintayksikköä ei velvoiteta tekemään oma toimintasuunnitelmansa omassa työssään hyte-tavoitteiden mukaisesti tai oman asiakaskuntansa muiden keskeisten hyvinvointivajeiden kohentamiseksi.

Osallisuus. Tavoitteissa ei mainita mitään syrjäytyneiden tai syrjäytymisuhkassa olevien osallisuuden edistämistä. Muun muassa Hämeenlinnasta on päin vastoin jouduttu ajamaan alas matalan kynnyksen kohtaamispaikkoja. Osallisuutta ei voida kaventaa vain kuulluksi tulemiseen. Se on ennen kaikkea yhteisöllisyyden mahdollistamista ja edistämistä. Yksinäisyys ja syrjäytyminen heikentävät suoraan terveyttä, lisäävät sairastumisriskiä ja vaikuttavat elinajanodotteeseen alentavasti. Erityisesti tässä kohtaa on kyse sosiaalihuollon monista asiakasryhmistä.

Yhdenvertaisuus. Riittääkö elintapaohjauksen toiminnan yhtenäistäminen ja osaamisen lisääminen? Eikö toiminnan volyyymiä pitäisi moninkertaistaa? Miten elintapaohjaus kytketään peruspalveluihin, eri palvelujen ja yksiköiden toimintaan. Mitä tarkoittaa hyte-palveluohjaus? Sitä ei ole konkretisoitu missään? Tutkimustenkin mukaan yhdenvertaisuuden edistämässä hyvin keskeistä on, että haavoittuvimmatkin asiakasryhmät pääsevät palveluihin ilman, että se heikentää heidän talouttaan. Eikö tässä kohtaa ole uskallettu ottaa esiin asiakasmaksuja? Toimenpiteiksi ei riitä seuraavan tavoitekohdan talousneuvonnan järjestäminen.

Onnistumme toisiimme luottaen. Valtio heikentää huomattavasti sote-palveluissa toimivien järjestöjen toimintamahdollisuuksia. Riittääkö silloin hyvinvointialueen toimenpiteiksi järjestöjen antama palaute ja yhteistyöasiakirja? Eikö järjestöjen myös taloudellisia toimintamahdollisuuksia pitäisi vahvistaa?

Turvallisuus. Mahdollinen hoitotakuun pidentäminen terveydenhuollossa ei todellakaan lisää asukkaiden turvallisuuden tunnetta, sitä, että heistä pidetään huolta.

1b) Muuta lausuttavaa alueelliseen hyvinvointisuunnitelmaan liittyen

Mittareita on todella paljon. Onko tarkoituksenmukaista ja käytännössä mahdollista mitata toimintaa näin monilla mittareilla?

Suunnitelman rakenne on selkeä ja looginen. Suunnitelmaan kyetty tiivistämään paljon tietoa ja visuaalisuus auttaa kokonaisuuden hahmottamista. Hyte-työ on alueellisesti muodostettu huolellisesti ja kunnianhimoisesti sopimuksineen ja yhteistyörakenteineen.

Suunnterveystuolto ansaitsee erityismaininnan oma-aloitteellisuudestaan ja vastuullisuudestaan tuodessaan esiin nuorten suunnterveystuollon edistämiseen!

Tavoitteiden ja toimenpiteiden vastuutahojen puute pistää silmään. Käykö niin, että yleinen vastuu ei ole kenenkään vastuu? Seurataanko toimenpiteiden käynnistymistä vai vasta ensimmäisiä tuloksia v.2026?

Myöskään toimenpiteiden vaatimia resursointia ei mainita missään. Jäävätkö tavoitteet siis vain nimellisiksi?

Uusissa OKR-tavoitteissa ei puhuta sanallakaan terveyden ja hyvinvoinnin edistämisestä tai ennaltaehkäisystä. Irrallisena toimenpideohjelmana ilman kytkentää strategiaan tavoitteisiin ja talousarvioon, hyvin rakennettu suunnitelma vesittyy ja jää edustamaan vahvaa byrokraatiaa.

Hyvinvointisuunnitelmassa ei tällä hetkellä näy suoraan viittauksia kansansairauksien ennaltaehkäisyyn ja kansansairauksien hoitamiseen kuluvaan resursointia ja taloudellista panostusta. Asialla pitäisi olla todella korkea painoarvoa ja näkyvyys suunnitelmassa, myös suoraan, ei vain hyte-osa-alueiden kautta.

2a) Lausunto lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman toimenpiteistä

Tavoitteet selkeästi esitetty. Toimenpiteiden seuranta suunnitelman mukaan toimii varsin kattavasti.

Toimenpiteet hyvät. Useista toimintamalleista ja mittareista ei ole selvitystä. Todetaan vain, että mittarit ja toimintamalli on käytössä.

Toimenpiteet ja mittarit jäävät vaille konkretiaa, käytännöllisyyttä, resursseja, vastuu- ja toimijatahoja. Ne ovat hyvin yleistasoisia, jopa yleistä "puhetta". Mitä ovat mainitut toimintamallit, ohjausmallit? Miten varmistetaan käytännössä mm palvelujen yhdenmukaistaminen? Miten vastataan lapsiperheiden taloudellisiin haasteisiin ja lapsiperheköyhyyteen tulevina vuosina?

Mitä volyyymiä tarkoitetaan esim. sijaishuollon lasten tapaamiseen riittävän (ja mitä se tarkoittaa) usein? Mitä käytännössä tarkoittaa yhteisasiakkuuden koordinointi jne.?

2b) Muuta lausuttavaa alueelliseen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan liittyen

Lastensuojelun tarve sekä sijaishoidossa olevien määrä tulisi esittää asiakkaiden lukumäärinä että prosenttiosuuksina.

Tulisi perustella, miksi perhehoitoa tulee lisätä suhteessa laitoshoitoon.

Suunnitelman painopiste vaikuttaa olevan palvelujen, palvelukäytäntöjen ja palvelurakenteen esittelyssä. Toki resurssit ovat hyvä olla näkyvillä, mutta vastaavasti tavoitteiden osuus jää suhteessa aika vaatimattomaksi.

Jokaiselta lasten, perheiden ja nuorten kanssa työskenteleviltä palveluilta ja yksiköiltä (sekä omat että ostopalvelut) tulisi edellyttää oman jalkautetun ennalta ehkäisevän toimintasuunnitelman tekemistä.

3a) Lausunto alueellisen opiskeluhoitosuunnitelman toimenpiteistä

Oppilashuoltosuunnitelmissa noussut tarvittavana toimenpiteenä esiin vanhempien mielenterveys- ja päihdepalvelujen vahvistaminen. Asiakirjasta ei selviä, miten näitä vahvistettaisiin.

Opiskeluhoitosuunnitelma on varsin selkeä.

Osallisuus. Tartutaanko siihen muutenkin kuin vaikuttamismahdollisuuksien kautta?

Miten nuorten yhteisöllisyyden vahvistaminen, yksinäisyyden vähentäminen?

Yksittäisissä tavoitteissa on paljon todella tärkeitä tekijöitä (ennalta ehkäisyn vaikuttavat menetelmä, kuntakohtaiset erityispiirteet, kouluruokailu, kiusaamisen ehkäisy), joihin halutaan vaikuttaa. Mutta mitkä ovat toimenpiteet, vastuutahot ja toimijat?

Mikä on Arkitiimi? Onko ”osallistujat” riittävä mittari?

3b) Muuta lausuttavaa alueelliseen opiskeluhoitosuunnitelmaan liittyen

Kuten lasten ja perheiden vastaavassa suunnitelmassa, painopiste vaikuttaa olevan palvelujen, palvelukäytäntöjen ja palvelurakenteen esittelyssä. Toki resurssit ovat hyvä olla näkyvillä, mutta vastaavasti tavoitteiden osuus jää suhteessa hyvin vaatimattomaksi. Liittymäkohtia on varmasti yleiseen hyte-suunnitelmaan, mutta kannattaisiko viittaukset olla näkyvissä, jotta oppilashuollon hyte-kokonaisuus tulisi lukijalle ja tekijöille selkeämmäksi.

4a) Lausunto lähisuhdeväkivaltatyön ehkäisyn toimintasuunnitelman tavoitteista ja toimenpiteistä

Suunnitelmassa painotetaan aivan oikein lähisuhdeväkivallan tunnistamisen ja varhaisen puuttumisen koulutusta.

Tavoitteet ovat konkreettiset ja moniuloitteiset. Niissä on huomioitu eri toimijoiden yhteistyö, ennalta ehkäisy, palvelukokonaisuudet ja osaaminen. Erityinen huomio kiinnittyi siihen, että mukana on toteutumista arvioivat mittarit ja selkeät vastuutahot.

4b) Muuta lausuttavaa toimintasuunnitelmaan liittyen

Toimintasuunnitelma on napakka, selkeä ja hyvin kuvaava.

5) Muuta lausuttavaa suunnitelmiin liittyen

Jatkossa toivotaan valmisteltavan myös työikäisten hyvinvointisuunnitelma.

Integraatiovaliokunta 17.10.2024 § 51

Integraatiovaliokunta

- kävi keskustelua alueellisesta hyvinvointisuunnitelmasta 2025-2028 ja
- antoi lausuntonaan suunnitelmasta ja sen liitteistä seuraavat huomiot:
 - Kaikessa toiminnassa erityistä huomiota tulee kiinnittää osallisuuden eri muotojen huomioon ottamiseen. Kokemus osallisuudesta lisää hyvinvointia.
 - Yhteinen tilannekuva korostuu, jotta hyvinvointialueen ja kuntien toimenpiteet hyvinvoinnin edistämiseksi ovat samansuuntaisia, vaikka suunnitelmat eivät ole yhteisiä. Yhteinen tilannekuva ja asioidenvalmistelu selkeyttää myös rooleja ja vastuunjakoa.

Kanta-Hämeen alueellinen hyvinvointisuunnitelma 2025–2028 -luonnoksesta
ja sen liitteistä annetut lausunnot

- Yhteistyö kuntien kanssa on erittäin tärkeää. Meillä on yhteinen vastuu kuntalaisten hyvinvoinnista. Hyvinvointialueen palveluiden integroituminen kuntien järjestämisvastuulla oleviin palveluihin vaikuttaa palveluiden vaikuttavuuteen ja kokonaistaloudellisuuteen myös hyvinvoinnin näkökulmasta.
- Heikommassa, haavoittuvassa asemassa oleviin ja digitaalisten palveluiden saavuttamattomissa olevien asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen on suunnitelmien toimenpiteissä kiinnitettävä erityistä huomiota.
- Haitallisten vaikutusten ehkäisemistä ja vähentämistä alueen asukkaiden näkökulmasta voidaan toteuttaa, kiinnittämällä erityistä huomiota viestintään. Oikea-aikainen tieto, ohjaus ja neuvonta lisäävät turvallisuuden tunnetta ja samalla hyvinvointia.
- Palveluja tulee kehittää yhteistyössä asukkaiden, asiakkaiden, potilaiden, henkilöstön sekä kuntien, järjestöjen ja yksityisten yritysten kanssa.
- Valtaosa ihmisen terveyteen ja hyvinvointiin vaikuttavista asioista tapahtuu asukkaan omassa päivittäisessä arjessa. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on meidän kaikkien yhteinen asia.

Nuorisovaltuusto 30.10.2024 § 39

Nuorisovaltuuston mielestä alueellinen hyvinvointisuunnitelma kokonaisuudessaan oli kattava ja huomioi hyvin kanta-hämäläisten asukkaiden toiveita sekä tarpeita inhimillisellä tasolla. Huolta nuorisovaltuuston keskuudessa kuitenkin herätti toimenpiteiden tavallisuus, mutta keskustelun jälkeen on ymmärrettävää, että hyvinvoinnille rakennetaan vakaa pohja, jonka päälle voidaan kasata erikoistumisen tasoja.

Huomioina nostimme, että on ensiarvoisen tärkeää, että hoitoa on saatavilla kaikilla terveyden osa-alueilla. Esimerkiksi nuorten terveysterveystoimet saattavat koitua päällekkäisiksi työikäisten palveluiden kanssa ja nuorten erityislaatuisuuden perusteella palveluiden suunnittelussa niin lapset, kuin nuoretkin kaipaavat usein personoituja palveluita, jotka takaavat kullekin kohderyhmälle kattavat palvelut.

Nuorisovaltuusto ilahtui, että lapsille ja nuorille ollaan laadittu oma hyvinvointisuunnitelma, sillä lapsuudessa ja nuoruudessa kehittyvät mielikuvat hyvinvoinnista ja terveellisestä elämästä kantavat läpi aikuisuuden. Hyvinvoinnista nuorista kasvaa hyvinvointia aikuisia, eli nuoriin kohdistuvat palvelut ovat ennaltaehkäisevää palvelua parhaimmillaan. Kuitenkin todelliset toimenpiteet jäivät suhteellisen niukaksi maailmantilanteessa, jossa palvelujen tarve esimerkiksi mielenterveyspalveluiden osalta on kasvanut.

Päihteiden käyttö edelleen herättää huolta Kanta-Hämeessä. Lasten ja Nuorten päihteiden käytön mahdollistaa päihteiden välitys. Oli siis erittäin hienoa, että päihteiden saatavuuteen tullaan kiinnittämään entisestään huomiota.

Lisäksi kävimme keskustelua lähisuhdeväkivallan tietoisuuden lisäämisestä myös nuorten keskuudessa. Lähisuhdeväkivalta on vasta hiljattain esille tuotu aihe, josta olisi hyvä puhua jo nuoruudesta lähtien ja panostaa mm. kouluterveydenhoitajan käynneillä asian esille ottamisena, sillä väkivalta saattaa olla pelote sen uhrille, mikä saattaa rajoittaa siitä julkisesti puhumista.

Kokonaisuudessaan on mahtavaa, että hyvinvointialueella laaditaan pelkästään hyvinvointia koskeva suunnitelma ja merkitään konkreettisia toimia, joilla edistetään kaikkien kantahämäläisten hyvinvointia.

Kanta-Hämeen hyvinvointialueen nuorisovaltuuston puolesta, Puheenjohtaja Lempi Lintukorpi

Vanhusneuvosto 5.11.2024 § 46

Hyvinvointialueella on vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä siltä osin, kuin tämä tehtävä kytkeytyy hyvinvointialueen muihin lakisääteisiin tehtäviin. Lisäksi hyvinvointialueella on toissijaisena vastuunaan osallistuminen oman hyvinvoinnin ja terveyden edistämistehtävän ja asiantuntemuksen osalta alueensa kuntien valmisteluun ja toimeenpanoon. Samoin hyvinvointialueen tulee huolehtia kuntien näkökulman huomioon ottamisesta omassa toiminnassaan.

Edellä mainittujen velvoitteiden toteutuminen on huomioitu laaditussa hyvinvointisuunnitelmassa.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen sisältyvää alueellista seurantavelvoitetta hyvinvointialue toteuttaa alueellisen hyvinvointikertomuksen muodossa. Hyvinvointialueelle laadittu hyvinvointikertomus on ollut pohjana hyvinvointisuunnitelman laadinnassa. Se on täydentänyt hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen strategista suunnitteluvetoa. Samoin hyvinvointisuunnitelman laadinnan taustana on hyödynnetty kuntien antamia tietoja.

Hyvinvointisuunnitelmassa on nostettu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen keskeisiä painopisteitä. Päämäärä on samansuuntainen hyvinvointialueen strategian sekä hyvinvointialueen, kuntien ja Hämeen liiton tavoitteiden kanssa. Tärkeää on, että toimenpiteet hyvinvoinnin edistämiseksi ovat samansuuntaisia, vaikka suunnitelmat eivät ole yhteisiä.

Painopisteet: osallisuus, onnistumme toisiimme luottaen, yhdenvertaisuus ja turvallinen arki yhdistävät hyvin kattavasti omatoimisen vaikutusmahdollisuuden ja yhteiskunnan tuottamat palvelut. Yhdessä ne tukevat jokaisen hyvinvointia ja terveyttä.

Painopisteille asetettujen tavoitteiden toimenpiteet on jokaisen painopisteen osalta laadittu niin, että jokainen toteutunut tavoite tuottaa näkyvää kehitystä. Mittarin avulla seurataan toteutumia. Mittarit on määritelty yleisellä tasolla, mutta vastuutahoja ei ole määritelty. Näitä toivotaan tarkennettavan.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on hyvin keskinen asiakirja. Lapsena rakennetaan pohjaa kullekin omaan tulevaisuuteen ja yhteiskuntaan. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma tukee vahvasti jo meneillään olevaa toimintaa ja ohjaa kehittämistä. Suunnitelmassa on erityisesti huomioitu nuoret, jotka ovat syrjäytymisvaarassa tai syrjäytyneet yhteiskunnasta. Toimenpiteet lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi painottuvat hyvin keskeisiin, arjen asioiden tukemiseen eri yhteistyösektorien ja osallisuuksien kehittämiseen. Myös elämäntapakasvatus on hyvin keskiössä ja seurannoissa.

Ikäihmisten hyvinvointisuunnitelma erillistä asiakirjaa ei koosteessa vielä ole, mikä valmistuu myöhemmin. Vanhusneuvosto ei täten ota kantaa ikäihmisten osalta erikseen.

Hattulan kunta, vanhusneuvosto 08.10.2024

1a) Lausunto alueellisen hyvinvointisuunnitelman tavoitteista ja toimenpiteistä

Painopisteistä puuttuvat henkinen ja hengellinen sosiaalisuus sekä monikulttuuriset arvot ja moninaisuuden kunnioittaminen. Lasten ja nuorten, ikäihmisten ja työikäisten osalta huolena epätydyttävästi edenneet toimenpiteet (punaiset nuolet). Entistä enemmän kiinnitettävä huomiota.

Kolmannen sektorin roolia tulee saada näkyvämmäksi. Monisukupolvisuus tulee myös ottaa huomioon. Tiedotus!! Tulee kiinnittää entistä enemmän huomiota, kaikki eivät ole verkossa.

Osallisuus ja vaikuttamisen mahdollisuudet, konkretia puuttuu toimenpiteistä. Konkreettisia nostoja kaikkiin tavoitteisiin, kuka, mitä ja miten. Ongelma-sanan muuttaminen haasteeksi.

Syrjäytyneiden tai syrjäytymisvaarassa olevien nuorten suunterveys/toimeenpanosuunnitelma hyvä! Tavoitteet ja toteutuminen erittäin konkreettisia.

1b) Muuta lausuttavaa alueelliseen hyvinvointisuunnitelmaan liittyen

Kieli on liian monimutkaista ja vaikeaselkoista. Lauseet liian pitkiä, monimuotoisia ja teoreettisia. Organisaation hierarkiassa keskijohdon määrää tulee keventää ja tarkastella kriittisesti.

2a) Lausunto lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman toimenpiteistä

Kouluväkivalta saa erilaiset mittasuhteet kuin koulukiusaaminen. Tulee tarkastella millä termeillä asioista puhutaan.

Nuorten konkreettisia toiveita ja ajatuksia tulee kuulla enemmän, ja miten ne jalkautetaan käytäntöön.

Lastensuojeluun pitäisi saada panostusta enemmän. Lapset ja nuoret toimenpiteet konkreettisemmaksi, puuttuu mitä, kuka ja miten.

2b) Muuta lausuttavaa alueelliseen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan liittyen

Keskijohdon määrän tarpeellisuutta on aiheellista tarkastella. Termien tarkennus kansanomaiseksi/arkikielelle.

Arkitiimin kuvallinen esitys konkreettinen ja hyvä.

3a) Lausunto alueellisen opiskeluhoitosuunnitelman toimenpiteistä

Opiskeluhoitopalveluiden työ perustuu tutkittuun tietoon ja vaikuttaviin menetelmiin??? Mihin tämä perustuu.

4.1. taulukoinnissa ei ole vertailukelpoisuus mahdollisuutta.

5.1. Onko psykologien resurssi Hämeenlinnan seudulla lakisääteinen ja riittävä?

6.2. Toimenpide: ryhmytetäänkö oppilaitoksia?

3b) Muuta lausuttavaa alueelliseen opiskeluhoitosuunnitelmaan liittyen

Liian pitkiä ja erittäin vaikeaselkoisia lauseita!!!!

4a) Lausunto lähisuhdeväkivaltatyön ehkäisyn toimintasuunnitelman tavoitteista ja toimenpiteistä

Lähisuhdeväkivalta osion toimenpiteet ja mittarit SUPER hyvät!!!!

4b) Muuta lausuttavaa toimintasuunnitelmaan liittyen

-

5) Muuta lausuttavaa suunnitelmiin liittyen

Todella vaikeasti haltuun otettava, ylätasen tekstiä. Miten mitataan sitä miten tämä muuttuu konkretiaksi.

Hevosopisto Oy 18.10.2024

1a) Lausunto alueellisen hyvinvointisuunnitelman tavoitteista ja toimenpiteistä

Hyvinvointisuunnitelma on kattavasti pyrkinyt löytämään toimenpiteitä keskeisesti kehittämistä vaativiin osa-alueisiin.

1b) Muuta lausuttavaa alueelliseen hyvinvointisuunnitelmaan liittyen

-

2a) Lausunto lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman toimenpiteistä

-

2b) Muuta lausuttavaa alueelliseen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan liittyen

-

3a) Lausunto alueellisen opiskeluhoitosuunnitelman toimenpiteistä

Lapsiin ja nuoriin kohdistuvat hyvinvointitoimenpiteet toivottavasti ennaltaehkäisevät myöhemmin eteen tulevia mahdollisia ongelmia. On tärkeää, että lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseen panostetaan.

3b) Muuta lausuttavaa alueelliseen opiskeluhoitosuunnitelmaan liittyen

-

4a) Lausunto lähisuhdeväkivaltatyön ehkäisyn toimintasuunnitelman tavoitteista ja toimenpiteistä

-

4b) Muuta lausuttavaa toimintasuunnitelmaan liittyen

-

5) Muuta lausuttavaa suunnitelmiin liittyen

-

Hattulan kunta, vammaisneuvosto 24.10.2024

1a) Lausunto alueellisen hyvinvointisuunnitelman tavoitteista ja toimenpiteistä

Tavoitteiden ja toimenpiteiden mittaaminen äärimmäisen vaikeaa. Tavoitteet hyviä, mutta maailmaa syleileviä. Realismi ei välity.

1b) Muuta lausuttavaa alueelliseen hyvinvointisuunnitelmaan liittyen

Konkretia puuttuu, liian maailmoja syleilevä. Liian yksityiselle tasolle, linjakuus puuttuu. Käytäntöön vieminen hankalaa.

2a) Lausunto lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman toimenpiteistä

Konkretia puuttuu, mitä, kuka, milloin.

2b) Muuta lausuttavaa alueelliseen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan liittyen

Vammaisuus tulisi ottaa enemmän huomioon tavoitteissa, toimenpiteissä ja mittarien muodostamisessa.

3a) Lausunto alueellisen opiskeluhoitosuunnitelman toimenpiteistä

Monimutkaisesti esitettyjä asioita.

3b) Muuta lausuttavaa alueelliseen opiskeluhoitosuunnitelmaan liittyen

Konkretian puute. Mihin tutkittuun tietoon ja vaikuttaviin menetelmiin työ perustuu.

Miksi sairaudenhoito on poistettu perusopetusikäisiltä? Tämä voi jättää katveeseen muita huolia.

4a) Lausunto lähisuhdeväkivaltatyön ehkäisyn toimintasuunnitelman tavoitteista ja toimenpiteistä

Vammaisuuden mahdollisesti tuomat erityisvivahteet puuttuvat.

4b) Muuta lausuttavaa toimintasuunnitelmaan liittyen

Vammaisten kohdalla voi nousta esille erityisiä kysymyksiä. Vammaisten yleissopimus puuttuu.

5) Muuta lausuttavaa suunnitelmiin liittyen

Todella vaikeasti haltuun otettava, ylätasen tekstiä. Miten mitataan sitä miten tämä muuttuu konkretiaksi.

Hausjärven nuorisovaltuusto 24.10.2024

1a) Lausunto alueellisen hyvinvointisuunnitelman tavoitteista ja toimenpiteistä

Tavoitteet hyvinvointia tukevia ja toivottavasti toimenpiteineen edistäviä.

1b) Muuta lausuttavaa alueelliseen hyvinvointisuunnitelmaan liittyen

-

2a) Lausunto lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman toimenpiteistä

6.3 Kouluterveyskyselyn ainoana mittarina toimiminen epäilyttää päihteiden saatavuuden seurannassa.

2b) Muuta lausuttavaa alueelliseen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan liittyen

Textiä olisi voinut avata enemmän, liian yleisluontoista joka ei avaudu käytännöntasolle.

3a) Lausunto alueellisen opiskeluhoitosuunnitelman toimenpiteistä

-

3b) Muuta lausuttavaa alueelliseen opiskeluhoitosuunnitelmaan liittyen

Terveyskyselyiden käyttäminen mittarina, seurannassa. Mietityttää mahdollinen anonymiteetin puute; onnistuuko totuuden mukaisten vastausten saanti?

4a) Lausunto lähisuhdeväkivaltatyön ehkäisyn toimintasuunnitelman tavoitteista ja toimenpiteistä

Tavoitteet ja toimintasuunnitelmat avattu laajasti ja selvästi. Tästä voisi ottaa mallia toisiinkin toimintasuunnitelmiin.

4b) Muuta lausuttavaa toimintasuunnitelmaan liittyen

Eriytyykö tavoitteet tai toimenpiteet nuorten ja varttuneempien kohdilla millään muotoa, esim. tilastoidaanko ikälähtöisesti?

5) Muuta lausuttavaa suunnitelmiin liittyen

-

Kanta-Hämeen järjestöneuvottelukunta 30.10.2024

1a) Lausunto alueellisen hyvinvointisuunnitelman tavoitteista ja toimenpiteistä

Yleinen hyvinvointisuunnitelma

Osallisuuden tavoite erityisesti heikommassa asemassa olevien nuorten kohdalla näkyy suunnitelmassa huonosti, samoin haavoittuvassa tilanteessa olevien lapsiperheiden asema. Miten huomioidaan syrjäytymisvaarassa olevat asiakasryhmät, muut kuin lapset, nuoret ja ikäihmiset? Positiivista on, että asunnottomien palveluvaje nousee esiin. Sen sijaan hiukan heikosti näkyvät monikulttuuriset arvot ja moninaisuuden kunnioittaminen. Myös liikkuvien palveluiden mahdollisuus ja palveluiden reuna-alueiden asukkaat pitäisi paremmin huomioida palveluiden näkökulmasta.

Sidosryhmien tekemää työtä ei tunneta kovin hyvin alueella ja palveluiden pitäisi olla paremmin kuntalaisten tiedossa. Esim. järjestöjen tuottamien palvelujen ja järjestöjen tunnettuus ovat tällaisia seikkoja. Lähellä.fi -palvelu tulee näkyä suunnitelmassa ja sen tulee olla Oma Hämeen työntekijöille helposti löydettävissä.

Kyselyissä näkyy aina aktiivisten ihmisten vastaaminen. Miten tavoitetaan paremmin heikommassa asemassa olevat? Oma Hämeen kyselyiden jalkauttaminen järjestöjen avulla heille ja järjestöjen parempi hyödyntäminen vastaamisessa olisi tärkeää. Myös järjestöissä olevaa tietoa, esim. tilastotietoa, olisi hyvä hyödyntää enemmän.

1b) Muuta lausuttavaa alueelliseen hyvinvointisuunnitelmaan liittyen

-

2a) Lausunto lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman toimenpiteistä

-

2b) Muuta lausuttavaa alueelliseen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan liittyen

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma

Alkoholin käyttö on nuorilla vähentynyt, mutta huolta kannetaan muiden yleistyneiden päihteiden käytöstä, esim. vapen, nikotiinipussien, kannabiksen ja bilepäihteiden, joiden käyttö on tutkitusti lisääntynyt. Näiden käytöstä seuraavat ongelmat jäävät helposti piiloon. Tähän on syytä kiinnittää huomiota hyvinvointisuunnitelmassa. Tärkeää on myös miettiä, miten kotiin eristäytyneiden nuorten palvelut hoidetaan ja miten niitä kehitetään. Eri kohderyhmien/asiakasryhmien palveluiden räätälöintiä pitäisi alkaa tekemään paremmin (esim. vaihdevuosi-ikäisten naisten hoito).

3a) Lausunto alueellisen opiskeluhoitosuunnitelman toimenpiteistä

Opiskeluhoitosuunnitelma

Aktiiviset ja hyvinvoivat lapset ja nuoret näkyvät suunnitelmassa, mutta heikommissa asemassa olevien ryhmien huomiointiin pitää kiinnittää riittävästi huomiota.

3b) Muuta lausuttavaa alueelliseen opiskeluhoitosuunnitelmaan liittyen

-

4a) Lausunto lähisuhdeväkivaltatyön ehkäisyn toimintasuunnitelman tavoitteista ja toimenpiteistä

Lähisuhdeväkivallanehkäisy-toimintasuunnitelma

Suunnitelmassa näkyy konkreettisesti, että järjestöt olleet mukana suunnitelmaa laatimassa. Myös toimenpiteet ja mittarit on kirjattu hyvin ja selkeästi. Edellä mainittuja konkreettisia kirjauksia tarvitaan myös muihin suunnitelmiin.

4b) Muuta lausuttavaa toimintasuunnitelmaan liittyen

-

5) Muuta lausuttavaa suunnitelmiin liittyen

Lopuksi

Yhteenvetona Kanta-Hämeen järjestöneuvottelukunta toteaa, että järjestöjen tulee olla jatkossakin mukana hyte-palveluissa. Toivomme, että järjestöt ymmärretään myös palveluiden tuottajina vapaaehtoistoiminnan lisäksi. Tämä tulee näkyä myös järjestöjen rahoituksessa.

Asiantuntevien työntekijöiden työsuhteiden jatkuvuus asiakassuhteissa on tärkeää. Järjestöt ja niiden rooli tulisi nähdä ei vain täydentävänä, vaan oikeammin erityisosaamista tarjoavana palvelun tarjoajana. Tämän kumppanuuden ja sitä kautta sujuvien palvelupolkujen ja palvelujen vaikuttavuuden turvaamiseksi rooleista tulisi sopia tarkemmin ja riittävän sitovasti virallisilla sopimuksilla. Esimerkkinä sovitut ja osoitetut vastuutahot perhepalveluissa järjestöissä ja julkisella vastinpariajattelulla, myös sopimuksellisesti. Lisäksi tällaisesta yhteistyöstä voisi tuottua yhteistä tietoa esimerkiksi erilaisiin mittareihin. Sopimuksellisten kumppanuuksien arviointia voisi luontevasti tehdä esimerkiksi vuosittaisissa hyte-neuvotteluissa.

Kanta-Hämeen järjestöneuvottelukunnan puolesta 29.10.2024

Kanta-Hämeen järjestöneuvottelukunnan työvaliokunta

Koulutuskuntayhtymä Tavastia 31.10.2024

1a) Lausunto alueellisen hyvinvointisuunnitelman tavoitteista ja toimenpiteistä

-

1b) Muuta lausuttavaa alueelliseen hyvinvointisuunnitelmaan liittyen

-

2a) Lausunto lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman toimenpiteistä

-

2b) Muuta lausuttavaa alueelliseen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan liittyen

-

3a) Lausunto alueellisen opiskeluhoitosuunnitelman toimenpiteistä

Suunnitelman mukaiset hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopisteet – osallisuus, yhdenvertaisuus, turvallinen arki ja onnistumme toisiimme luottaen – ovat relevantteja painopistealueita ja soveltuvat hyvin myös toisen asteen koulutuksessa opiskelijoiden hyvinvoinnista huolehtimiseen.

Opiskeluhoitopalveluissa kerrotaan noudatettavan hyvinvointialueen arvoja asiakaslähtöisyydestä ja yhdenvertaisuudesta. Asiakkaan oikeuksien toteutuminen turvataan noudattamalla toimintaa ohjaavaa lainsäädäntöä.

Yhdenvertaisuuden osalta toimenpiteenä on vahvistaa opiskeluhoitopalveluissa vaikuttavien menetelmien käyttöä mielenterveys- ja päihdeongelmien hoidossa. Mittarina on mm. palveluiden saatavuus seudullisesti ja terveystarkastusten peittävyys.

Koulutuskuntayhtymä Tavastia haluaa kiinnittää huomiota palveluiden saatavuuteen oppilaitoksissa lähipalveluna sekä terveydenhuollon resurssien riittävyteen. Opiskeluterveydenhoitajien resursseista ison osan vie terveystarkastukset (ml. kutsuntatarkastukset) ja rokotusohjelmaan vastaaminen. Huolena on, riittääkö terveydenhuollon resurssit muuhun työhön – esim. opiskelijoiden kohtaamiseen yksilöllisesti tai yhteisölliseen työhön. Lääkäripalveluita tarvittaisiin selkeästi nykyistä enemmän toisella asteella.

Toisen asteen opiskeluhoollon psykologipalveluista osa tuotetaan tällä hetkellä etäpsykologipalveluina. Etäpsykologien vastuulla voi olla kokonaisia oppilaitoksia tai ammatillisten oppilaitosten osalta kokonaisia osastoja.

Kiinnitämme huomiota palveluiden saatavuuden yhdenvertaisuuteen ja lainmukaisuuteen. Oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaan opiskeluhoollon psykologi- ja kuraattoripalvelujen on oltava opiskelijoiden helposti saavutettavissa. Hyvinvointialueen on järjestettävä palvelut ensisijaisesti oppilaitoksessa. Koulutuksen järjestäjän on tarjottava hyvinvointialueen käyttöön tarkoitukseen soveltuvat tilat palvelujen järjestämiseksi. Jos koulutuksen järjestäjän ei ole mahdollista tarjota tarkoitukseen soveltuvia tiloja oppilaitoksesta, hyvinvointialueen on järjestettävä palvelut koulutuksen järjestäjän tarjoamissa oppilaitoksen välittömässä läheisyydessä sijaitsevissa tarkoitukseen soveltuvissa tiloissa. Etäpsykologipalvelua laki ei tunne. Etäpsykologit eivät käytännössä voi osallistua opiskeluhoollon yhteisölliseen työhön. Yhteisölliseen opiskeluhooltoon osallistumista korostaa myös Oma Hämeen hyvinvointisuunnitelma palveluiden tavoitteista ja tehtävästä kertoessaan: opiskeluhoollon toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä koko

Kanta-Hämeen alueellinen hyvinvointisuunnitelma 2025–2028 -luonnoksesta
ja sen liitteistä annetut lausunnot

oppilaitosyhteisöä tukevana yhteisöllisenä opiskeluhoitona. Palvelun tulee toteutua helposti saavutettavana koulu- tai opiskelupäivän aikana.

Katsomme että toisen asteen opiskelijat ovat eriarvoisessa asemassa sen suhteen, saavatko he opiskeluhoiton psykologipalvelua lähipalveluna vai etänä. Etäpalvelun toimivuudesta ei ole saatu tähän asti oppilaitoksiin näyttöä.

Alueellinen opiskeluhoitosuunnitelma sisältää mm. opiskeluhoitopalvelujen alueellisen toteuttamisen tavoitteet ja keskeiset periaatteet, suunnitelman hyvinvointialueen ja koulutuksen järjestäjien välisestä yhteistyöstä ja suunnitelman opiskeluhoitopalvelujen voimavarojen kohdentamisesta. Voimassa olevissa suunnitelmissa ei ole huomioitu kyseistä toimintamallia psykologipalveluiden osalta (etäpsykologit). Mikäli muutoksia suunnitelmiin tehdään, ne pitäisi tehdä yhteistyössä koulutuksenjärjestäjien kanssa. Etäpsykologipalvelun osalta maakunnan toisen asteen koulutuksenjärjestäjiä ei ole lainkaan kuultu.

3b) Muuta lausuttavaa alueelliseen opiskeluhoitosuunnitelmaan liittyen

Seuraavat kommentit esitetään koulutuskuntayhtymä Tavastian lukiokoulutuksen yhteisöllisen opiskeluhoitotyön näkökulmasta

Aluksi:

1. Koulutuskuntayhtymä Tavastian opiskeluhoiton suunnitelma (yhteinen osa) ja lukiokoulutuksen eriytyvä osa ovat pääsääntöisesti linjassa alueellisen opiskeluhoiton suunnitelman kanssa
2. Lukiokoulutuksen osalta on jo laadittu suunnitelma seksuaalisen häirinnän estämiseksi sekä tehty ohjeistus. Asiaa seurataan säännöllisesti opiskelija- ja Kouluterveys- kyselyssä
3. Yksityiskohtaiset kommentit nostoihin alueellisesta opiskeluhoitonsuunnitelmasta

Nostoja

2.4 Opiskeluhoitopalvelujen lähtökohtia Kanta-Hämeessä

- Opiskeluhoitopalveluissa edistetään yhteisöllisyyttä
 - Miten toteutuu?
- Yhteisön, alueen ja palvelujen hyvä tuntemus ja yhteistyöverkostojen muodostaminen on keskeinen osa opiskeluhoitopalvelujen työtä.
 - Miten toteutuu?

3.3 Yhteisöllinen opiskeluhoito

- Oppilaitoskohtainen opiskeluhoitoryhmä suunnittelee, toteuttaa ja arvioi opiskeluhoitoa. Suunnittelu tarkoittaa opiskeluhoiton kokonaisuuden koordinoitua koulussa tai oppilaitoksessa ja siten myös yksilökohtaisen opiskeluhoiton menettelytavoista ja yhteistyökäytännöistä sopimista.
 - Yksilökohtainen opiskeluhoito on määritelty oppilaitoskohtaisessa opiskeluhoiton suunnitelmassa. Sen toteutumista ei säännönmukaisesti arvioida. Tähän asti pidetty hieman irrallisena yhteisöllisestä, etenkin toteutuksien suhteen
- Hyvinvointialueen työntekijät ovat sitoutuneet osallistumaan opiskeluhoitoryhmien toimintaan.
 - Tämän perusteella voidaan siis velvoittaa edustukset, opiskeluterveydenhuollon ja psykologien, ammattialoista. Kuraattori jo onkin mukana.

3.4 Yksilökohtainen opiskeluhoito

- Oppilaalla ja opiskelijalla on oikeus psykologi- tai kuraattoripalveluihin säädetyssä määräajassa. Palvelut on järjestettävä siten, että oppilaalle ja opiskelijalle tarjotaan mahdollisuus henkilökohtaiseen keskusteluun joko psykologin tai kuraattorin kanssa viimeistään seitsemäntenä koulun työpäivänä. Jos asia on kiireellinen, keskustelu on järjestettävä samana tai seuraavana koulupäivänä. Asian kiireellisyyden arvioi psykologi tai kuraattori. Kanta-Hämeen hyvinvointialue on sitoutunut toteuttamaan palvelua tämän määritelmän mukaisesti.
 - Tätä tukemaan pitäisi saada yksikkötasoinen palveluihin ohjaamisen ohje
 - Tässä on kysymys erityisesti palveluiden saavutettavuudesta
- koulutuksenjärjestäjän ohjausryhmän aluetta

6.2 Toimenpiteet ja niiden seuranta

- Osallisuus
 - Suunnittelemme opiskeluhoillon työtä yhdessä oppilaitosten ja opiskelijoiden kanssa
- Tähän tarvittaisiin toteutuksen instrumentti
- Millä keinolla viedään yksikkötasolle
 - Olemme opiskeluhoitopalveluina aktiivisesti mukana oppilaitosten ryhmäytymistä tukevassa toiminnassa lukuvuoden aikana
- Kuuluu tuohon yhteisen suunnittelun maailmaan ja yhteistyön ylläpitämiseen
- Edistämme kouluruokailun sosiaalisiin ulottuvuuksiin (esim. yksinsyömisen pelko, kiusaamistilanteet) liittyvien esteiden poistamista osana yhteisöllisen opiskeluhoillon yhteistyötä
 - Koulukohtaisten oppilashuoltoryhmien seuranta asiasta
- tämä ei ole yhteisöllisen opiskeluhoitoryhmän seurannassa nyt, tätä ei kysyttäne myöskään kouluruokailun asiakaskyselyissä
- kehitettävä, jos halutaan tietoon perustuvia päätöksiä

Lopuksi:

1. Suunnitelman toteuttaminen johtaa toivottuun lopputulokseen

- a. opiskelijat saavat palvelut laadukkaasti, lähellä ja yhteistyössä toteutettuna
- b. opiskelijahuoltohenkilöstön rooli ja merkitys osana yhteisöllistä opiskeluhoitoa vahvistuu
- c. yksilöllisen opiskeluhoillon onnistumisen periaatteet ja toteutus tuodaan esille osana yhteisöllistä opiskeluhoitoa
- i. kehittäminen vuorovaikutuksessa hyvinvointialueen ja koulutuksenjärjestäjän välillä konkretisoituu tätä kautta
- ii. lienee koulutuksenjärjestäjän ohjausryhmän aluetta

2. Koulutuskuntayhtymä Tavastian opiskeluhoillon suunnitelma on hyvin ajan tasalla suhteessa alueelliseen hyvinvointisuunnitelmaan. Joidenkin palveluresurssien osalta on huomioitava se, että ne ovat lähtökohtatietoja

3. Selkeitä kehittämiskohteita Tavastian sisällä

- a. yhteisöllisten opiskeluhoitoryhmien täydentäminen
- b. yhteisöllisten opiskeluhoitoryhmien vuosisuunnitelman tarkastelu ja muuttaminen vastaamaan alueellisen opiskeluhoitosuunnitelman tarpeita

4. Suunnitelmassa mainitaan monessa kohdassa yhteistoiminta

a. niiden vieminen yksikkötasolle on varmistettava

5. Yhteisöllisyyden edistämisen kriteerit on tunnistettava ja niitä on vahvistettava

4a) Lausunto lähisuhdeväkivaltatyön ehkäisyn toimintasuunnitelman tavoitteista ja toimenpiteistä

-

4b) Muuta lausuttavaa toimintasuunnitelmaan liittyen

-

5) Muuta lausuttavaa suunnitelmiin liittyen

-

Lopen kunta 01.11.2024

1a) Lausunto alueellisen hyvinvointisuunnitelman tavoitteista ja toimenpiteistä

Hyvinvointisuunnitelma on rakennettu laajasta sateenvarjon alle kootuista kokonaisuuksista, jotka edustavat hyvinvoinnin osa-alueita laajasti. Tämä tuo laajan pohjan hyvinvoinnin edistämiseksi.

1b) Muuta lausuttavaa alueelliseen hyvinvointisuunnitelmaan liittyen

Jatkossakin on tärkeää kiinnittää huomiota lähipalveluiden saatavuuteen, jotta palvelut ovat kaikille saavutettavissa. Erityistä huomiota on syytä kiinnittää haavoittuvassa asemassa oleviin ikäihmisiin ja lapsiin sekä nuoriin. Yhteistyön toimivuus kunnan kanssa jatkossakin on erittäin tärkeää, jotta pystytään yhteisesti edistämään alueen hyvinvointia ja terveyttä.

2a) Lausunto lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman toimenpiteistä

-

2b) Muuta lausuttavaa alueelliseen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan liittyen

-

3a) Lausunto alueellisen opiskeluhoitosuunnitelman toimenpiteistä

-

3b) Muuta lausuttavaa alueelliseen opiskeluhoitosuunnitelmaan liittyen

Onko oppilashuoltosuunnitelmassa otettu huomioon mahdolliset tulevat esi- ja perusopetuksessa annettavan tuen lakimuutokset, jotka saattavat tuoda lisätarpeita kouluille ja oppilashuoltoon yleisestikin.

4a) Lausunto lähisuhdeväkivaltatyön ehkäisyn toimintasuunnitelman tavoitteista ja toimenpiteistä

-

4b) Muuta lausuttavaa toimintasuunnitelmaan liittyen

-

5) Muuta lausuttavaa suunnitelmiin liittyen

Mittareiden mittaamia asioiden vaikuttavuutta voisi vielä pohtia siten, että ne todella mittaavat haluttuja asioita ja että halutut asiat ovat niitä, mihin halutaan vaikuttaa ja panostaa. Miten mittarit mittaavat toiminnan laatua?

Tammelan kunta 04.11.2024

1a) Lausunto alueellisen hyvinvointisuunnitelman tavoitteista ja toimenpiteistä

Kanta-Hämeen alueellinen hyvinvointisuunnitelma 2025–2028 -asiakirjaluonnoksessa esitetyt tavoitteet tukevat Kanta-Hämeen kuntien, Hämeen liiton ja Kanta-Hämeen hyvinvointialueen puitesopimuksen keihäänkärkien edistämistä, kantahämäläisten hyvinvointia sekä vastaavat Kanta-Hämeen hyvinvointikertomuksessa esitettyyn tietopohjaan hyvinvoinnin nykytilasta. Yhteisten käytäntöjen luominen helpottaa yhteistyötä kantahämäläisten hyvinvoinnin edistämiseksi. Asetettavilta toimenpiteiltä toivotaan konkreettisten käytännön toimien esittämistä, jotta suunnitelma on paremmin hyödynnettävissä kunnan hyvinvointityön tukena. On merkityksellistä, että myös jatkossa mahdollistetaan kaikkien kantahämäläisten osallisuus suunnitelmien laatimiseen asuinpaikasta riippumatta.

Suunnitelmassa tavoitellaan osallisuuden ja kuulluksi tulemisen kokemusten vahvistumista ja vaikuttamisen mahdollisuuksien lisääntymistä. Tärkeää on huomioida erityisen haavoittuvaisten ihmisryhmien ja niiden väestöryhmien osallisuuden lisääminen, joiden osallisuuden kokemukset heikompia tai mahdollisuudet osallistumiseen erilaisista syistä rajoittuneita. Osallisuuden painopistealueen toimia toivotaan määrittelemään tarkemmin, jotta kuntien on mahdollista tehdä yhdensuuntaisia linjauksia kantahämäläisten hyvinvoinnin eteen. Pohdintaa herättää lisäksi se, miten yhdessä onnistumisen painopistealueella asetetut toimenpiteet pystyvät vastaamaan siihen tavoitteeseen, että palveluissa ei olisi väliinputoajia.

Kantahämäläiset ovat tuoneet esille turvallisen arjen tärkeimmäksi painopisteeksi ja hyvinvointisuunnitelmassa asetutut tavoitteet ovat ajankohtaisia ja huomioivat sekä yksilön että yhteisön ja yhteiskunnan tason. Turvallisuuden painopistealueen toimenpiteet ovat konkreettisia ja täydentävät asetettuja tavoitteita. Näemme myös merkittäväksi, että yhdessä tekeminen ja verkostoissa työskentely sekä sujuva tiedonkulku kaikille kantahämäläisille näkyy tavoitteiden asettelussa.

1b) Muuta lausuttavaa alueelliseen hyvinvointisuunnitelmaan liittyen

-

2a) Lausunto lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman toimenpiteistä

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa asetetuissa tavoitteissa huomioidaan yhteisövaikuttavuuden periaate ja monialaisen yhteistyön hyödyt lasten ja nuorten hyväksi. Tuemme yhteisten käytäntöjen luomista yhteistyön helpottamiseksi.

2b) Muuta lausuttavaa alueelliseen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan liittyen

-

3a) Lausunto alueellisen opiskeluhoitosuunnitelman toimenpiteistä

Alueellisen opiskeluhoitosuunnitelman tavoitteissa huomioidaan oppilashuollon ja koulujen välisen yhteistyön kehittäminen ja yhteistyön kautta pyritään vaikuttamaan oppilashuolto-suunnitelmista nousseisiin tarpeisiin. Asetetut tavoitteet vastaavat ajankohtaisiin ilmiöihin kouluissa. Konkreettisten käytännön toimien esittäminen lisäisi opiskeluhoitosuunnitelman hyödyntämistä kunnan hyvinvointityön tukena.

3b) Muuta lausuttavaa alueelliseen opiskeluhoitosuunnitelmaan liittyen

Suunnitelmalta toivotaan täsmennystä koulutuksen järjestäjän opiskeluhoillon ohjausryhmän tehtäviin ja alueellisten työntekijöiden yhteystietoihin.

4a) Lausunto lähisuhdeväkivaltatyön ehkäisyn toimintasuunnitelman tavoitteista ja toimenpiteistä

Lähisuhdeväkivallan ehkäisyn toimintasuunnitelman tavoitteet vastaavat tarpeeseen ennaltaehkäistä ja puuttua lähisuhdeväkivaltaan varhaisessa vaiheessa vaikuttavalla tavalla. Vaikuttavan ennaltaehkäisevän työn vuoksi kuntien ja kolmannen sektorin yhteistyön huomioiminen tavoitteissa on tärkeää. Tunnistamisen ja toimimisen koulutuksien kohdentaminen myös järjestökentälle ja kuntien työntekijöille sekä yhteistyön kehittäminen kuntien ja järjestökentän suuntaan täydentää hyvinvointialueen ehkäisevää työtä. Kouluissa ja päiväkodeissa opettajat kohtaavat lapset päivittäin, lähisuhdeväkivaltaa kotona todistavan tai kokevan lapsen oirehtimisen tunnistaminen ja moninaisten oireiden, kuten oppimisvaikeuksien, yhdistäminen väkivallan kokemiseen, on keskeistä juuri siellä, missä lapsen arkea eletään.

4b) Muuta lausuttavaa toimintasuunnitelmaan liittyen

-

5) Muuta lausuttavaa suunnitelmiin liittyen

-

Riihimäen kaupungin vammaisneuvosto 04.11.2024

Suunnitelmien kokonaisuus on laaja ja kaikkien suunnitelmien nivominen yhden sateenvarjon alle on haastavaa. Lausuttavasta kokonaisuudesta puuttuu alueellinen ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelma sekä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma, joita vammaisneuvosto kommentoi mielellään, kun sen aika on.

Kaikkien suunnitelmien rakenne on samanlainen ja liitteenä olevien suunnitelmien toimenpiteet on laadittu alueellisen hyvinvointisuunnitelman tavoitteiden alle, mikä edesauttaa suunnitelmien yhtenäistämistä. Alueen kuntien kanssa tehtävä yhteistyö jää kuitenkin suunnitelmissa valitettavan vähäiselle huomiolle, vaikka suunnitelmia onkin valmisteltu alueellisissa ryhmissä. Yhteiset toimenpiteet ja tehtävät olisi helpommin hahmotettavissa, jos hyvinvointisuunnitelmassa ja etenkin sen liitteinä olevissa suunnitelmissa määriteltäisiin kullekin toimenpiteelle vastuutaho ja toteuttajat. Esimerkkinä alueellisen opiskeluhoitosuunnitelman turvallisuus -tavoitteen toimenpide: Vahvistamme yhteistyötä koulu yhteisöissä kiusaamisen ehkäisemiseksi eri toimijoiden kanssa. Kouluissa on useita eri toimijoita ja sen vuoksi olisi hyvä määritellä, kuka on vastuussa kiusaamista ehkäisevästä yhteistyöstä kouluissa.

Kanta-Hämeen alueellinen hyvinvointisuunnitelma 2025–2028 -luonnoksesta
ja sen liitteistä annetut lausunnot

Kaikissa suunnitelmissa tulisi kiinnittää tarkempaa huomiota toimenpiteisiin, mittareihin ja niiden seurantaan tarkentamalla niitä konkreettisemmiksi. Esimerkiksi lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman kohta 6.3 yhdenvertaisuus: Kiinnitämme huomiota päihteiden saatavuuteen Pakka-toimintamallin mukaisesti. Toimenpiteen sanamuotoa olisi hyvä tarkastella uudelleen, sillä nyt toimenpiteestä saa käsityksen, että tulee kiinnittää huomiota siihen, että päihteitä on saatavilla. Lisäksi kyseisen toimenpiteen mittaria olisi hyvä tarkentaa, sillä kouluterveyskysely kokonaisuudessaan on liian laaja mittari.

Konkreettisuuden lisäksi suunnitelmissa tulisi tarkastella pystytäänkö mittarilla seuraamaan toimenpiteen toteutumista. Esimerkiksi voidaanko hyvinvointisuunnitelman osallisuus - tavoitteen toimenpidettä Kohtaamme ja kuulemme asukkaita kunnioittavasti ja vuorovaikutteisesti seurata mittarilla palautehallinnan järjestelmä tukee asukkaiden kuulemista?

Alueellisten suunnitelmien tavoitteena on olla myös alueellisen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ja siihen liittyvän yhteistyön työkalu alueen eri toimijoille. Sen vuoksi mahdollisimman konkreettiset toimenpiteet ja vastuutahot olisi hyvä kirjata suunnitelmiin.

Vammaisneuvosto toteaa myös, että sanoja erityisryhmä tai vammainen on suunnitelmassa kovin vähän. Toivottavasti se korjaantuu tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelmassa. Vammaisneuvosto toteaa, että vammaisten henkilöiden vertaistukea ja osallisuutta tulee vahvistaa esimerkiksi kolmannen sektorin ja vapaaehtoistoiminnan turvin. Vammaisten henkilöiden hyvinvointiin keskeisesti vaikuttavat esteettömyys ja saavutettavuus, mikä tulee huomioida kaikissa palveluissa.

Kuntien tehtävänä on laatia paikalliset lakisääteiset hyvinvointisuunnitelmat valtuustokausittain. Paikallisten suunnitelmien kokonaisuus tulee olemaan laaja ja niiden yhteensovittaminen paitsi keskenään myös Kanta-Hämeen alueellisten hyvinvointisuunnitelmien kanssa vaativaa, mutta välttämätöntä, jotta yhteinen asukkaiden eteen tehtävä hyvinvointityö onnistuu.

Riihimäen kaupungin vanhusneuvosto 04.11.2024

Suunnitelmien kokonaisuus on laaja ja kaikkien suunnitelmien nivominen yhden sateenvarjon alle on haastavaa. Lausuttavasta kokonaisuudesta puuttuu alueellinen ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelma sekä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma, joita vanhusneuvosto kommentoi mielellään. Nyt lausuttavana olevasta kokonaisuudesta vanhusneuvosto on tutustunut pääasiassa kokoavana asiakirjana toimivaan alueelliseen hyvinvointisuunnitelmaan.

Kaikkien suunnitelmien rakenne on samanlainen ja liitteenä olevien suunnitelmien toimenpiteet on laadittu alueellisen hyvinvointisuunnitelman tavoitteiden alle, mikä edesauttaa suunnitelmien yhtenäistämistä. Alueen kuntien kanssa tehtävä yhteistyö jää kuitenkin suunnitelmissa valitettavan vähäiselle huomiolle, vaikka suunnitelmia onkin valmisteltu alueellisissa ryhmissä. Yhteiset toimenpiteet ja tehtävät olisi helpommin hahmotettavissa, jos hyvinvointisuunnitelmassa ja etenkin sen liitteinä olevissa suunnitelmissa määriteltäisiin kullekin toimenpiteelle vastuutaho ja toteuttajat. Kaikissa suunnitelmissa tulisi kiinnittää tarkempaa huomiota toimenpiteisiin, mittareihin ja niiden seurantaan tarkentamalla niitä konkreettisemmiksi.

Konkreettisuuden lisäksi suunnitelmissa tulisi tarkastella pystytäänkö mittarilla seuraamaan toimenpiteen toteutumista. Esimerkiksi voidaanko hyvinvointisuunnitelman osallisuus - tavoitteen

Kanta-Hämeen alueellinen hyvinvointisuunnitelma 2025–2028 -luonnoksesta
ja sen liitteistä annetut lausunnot

toimenpidettä Kohtaamme ja kuulemme asukkaita kunnioittavasti ja vuorovaikutteisesti seurata mittarilla palautehallinnan järjestelmä tukee asukkaiden kuulemista?

Alueellisten suunnitelmien tavoitteena on olla myös alueellisen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ja siihen liittyvän yhteistyön työkalu alueen eri toimijoille. Sen vuoksi mahdollisimman konkreettiset toimenpiteet ja vastuutahot olisi hyvä kirjata suunnitelmiin. Vanhusneuvoston mielestä oleellista on, että suunnitelmat jalkautuvat käytäntöön ja ohjaavat hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä.

Vanhusneuvostoa ilahduttaa, että talousneuvolatoiminta näkyy suunnitelmassa. Vanhusneuvosto toivookin, että talousneuvola sekä suun terveydenhuolto huomioidaan myös ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelmaa valmisteltaessa.

Kuntien tehtävänä on laatia paikalliset lakisääteiset hyvinvointisuunnitelmat valtuustokausittain. Paikallisten suunnitelmien kokonaisuus tulee olemaan laaja ja niiden yhteensovittaminen paitsi keskenään myös Kanta-Hämeen alueellisten hyvinvointisuunnitelmien kanssa vaativaa, mutta välttämätöntä, jotta yhteinen asukkaiden eteen tehtävä hyvinvointityö onnistuu.

Riihimäen nuorisovaltuusto 5.11.2024

Täysi-ikäisiä nuoria ei ole huomioitu muissa kuin opiskelijahuollon palveluissa.

Opiskelijaterveydenhuollon mitoitukset eivät ole realistisia, sillä jonot esim. psykologille ovat naurettavan pitkät.

Terveydenhuollon palveluiden piiriin pitäisi päästä silloin, kun sille on tarvetta.

Hausjärven kunta 06.11.2024

Lausuntoa laadittaessa on hyödynnetty Riihimäen kaupungin lausuntoa. Suunnitelmien kokonaisuus on laaja ja kaikkien suunnitelmien nivominen yhden sateenvarjon alle on haastavaa. Nyt lausuttavana oleva kokonaisuus on laadittu hyvinvointisuunnitelmien kokonaisuudeksi, jossa kokoavana asiakirjana on alueellinen hyvinvointisuunnitelma. Kaikkien suunnitelmien rakenne on samanlainen ja liitteenä olevien suunnitelmien toimenpiteet on laadittu alueellisen hyvinvointisuunnitelman tavoitteiden alle, mikä edesauttaa suunnitelmien yhtenäistämistä. Alueellisen opiskeluhuoltosuunnitelman toimenpiteiden kohtuullinen määrä on eduksi kokonaisuuden hallinnassa. Toimenpiteiden kohtuulliseen määrään olisi hyvä pyrkiä muissakin suunnitelmissa.

Alueen kuntien kanssa tehtävä yhteistyö jää suunnitelmissa valitettavan vähäiselle huomiolle, vaikka suunnitelmia onkin valmisteltu alueellisissa ryhmissä. Yhteiset toimenpiteet ja tehtävät olisi helpommin hahmotettavissa, jos hyvinvointisuunnitelmassa ja etenkin sen liitteinä olevissa suunnitelmissa määriteltäisiin kullekin toimenpiteelle vastuutaho ja toteuttajat. Esimerkkinä alueellisen opiskeluhuoltosuunnitelman turvallisuus -tavoitteen toimenpide: Vahvistamme yhteistyötä koulu yhteisöissä kiusaamisen ehkäisemiseksi eri toimijoiden kanssa. Kuka on vastuussa

kiusaamista ehkäisevästä yhteistyöstä kouluissa, ketä toimijoita tarkoitetaan ja mitä yhteistyön vahvistaminen on konkreettisesti?

Kaikissa suunnitelmissa tulisi kiinnittää tarkempaa huomiota toimenpiteisiin, mittareihin ja niiden seurantaan tarkentamalla niitä konkreettisemmiksi. Konkreettisuuden lisäksi suunnitelmissa tulisi tarkastella pystytäänkö mittarilla seuraamaan toimenpiteen toteutumista. Osallisuus -tavoitteeseen tulee lisätä, että lapsen etu otetaan huomioon kaikissa mahdollisissa vaiheissa, eli lapsi, nuori ja huoltaja ovat mukana valmisteluvaiheesta päätöksentekoon. Esimerkiksi näin: Varmistamme, että jokaisella lapsella ja nuorella on mahdollisuus osallistua itseään koskevan työskentelyn suunnitteluun niin, että jokaiselle tulisi aito osallisuuden kokemus omassa asiassa. Lapsen etu otetaan huomioon kaikissa työskentelyvaiheissa.

Alueellisessa opiskeluhoitosuunnitelmassa olisi tarpeen kiinnittää huomiota siihen, että suunnitelmassa käytettäisiin opiskeluhoitosuunnitelma-sanaa, eikä oppilashuotosuunnitelmaa, kuten otsikossa 4.2. Esikoululaisilla on oikeus opiskeluhooltoon, koska he ovat perusopetuslain piirissä. Tämä olisi hyvä mainita suunnitelman kohdassa 3.3 esimerkiksi niin, että opiskeluhoitoryhmään kuuluvat mainittujen lisäksi myös esiopetuksen edustaja. Kuntien tehtävänä on laatia paikalliset lakisääteiset hyvinvointisuunnitelmat valtuustokausittain. Paikallisten suunnitelmien kokonaisuus tulee olemaan laaja ja niiden yhteensovittaminen paitsi keskenään myös Kanta- Hämeen alueellisten hyvinvointisuunnitelmien kanssa vaativaa, mutta välttämätöntä, jotta yhteinen asukkaiden eteen tehtävä hyvinvointityö onnistuu. Pidämme erittäin tärkeänä, että suunnitelmissa olevat toimenpiteet olisivat konkreettisempia ja yksinkertaisempia. Mittareiden osalta tulisi huomioida, että mittaako se oikeasti valitun toimenpiteen onnistumista ja voidaanko sen perusteella tehdä oikeita johtopäätöksiä. Lausuntoa ovat valmistelleet sivistysjohtaja ja hyvinvointisuunnittelija. Asia on myös tuotu johtoryhmän tietoon ja pyydetty kommentit.

Ypäjän kunta 06.11.2024

Kunnanhallitus toteaa lausunnossaan seuraavaa: hyvinvointisuunnitelmaa laatiessa tulee huomioida paikallisten lähipalveluiden saatavuus. Fyysiset lähipalvelut ovat tärkeä osa hyvinvointityötä. Lähipalvelut ovat myös taloudellisesti edullisia, sillä aikaisella tuella ehkäistään ongelmia ennen kuin ne ovat päässeet pahenemaan. On myös varmistuttava siitä, että digitaalisten palvelut eivät korvaa fyysisiä palveluita. Erityistä huomiota tulee kiinnittää haavoittuvassa asemassa olevien kuten lasten- ja nuorten sekä ikäihmisten palveluihin pääsemiseen.

Riihimäen-Hyvinkään kauppakamari 06.11.2024

Tiedoksi, lausuntomme kattaa kaikkien osa-alueet

Suunnitelman laajuus ja kattavuus: Kanta-Hämeen alueellinen hyvinvointisuunnitelma on laaja ja kattava, ja sen sisältö kattaa hyvin eri toimialojen rajapintoja. Suunnitelmassa on huomioitu laajasti hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä ja niihin liittyviä toimenpiteitä. Kokonaisuus on ansiokas ja pyrkii vastaamaan alueen moninasiin hyvinvointitarpeisiin.

Kanta-Hämeen alueellinen hyvinvointisuunnitelma 2025–2028 -luonnoksesta
ja sen liitteistä annetut lausunnot

Tavoitteiden tarpeellisuus ja selkeys

Vaikka suunnitelmassa asetetut tavoitteet ovat suurelta osin perusteltuja, on syytä pohtia, ovatko kaikki niistä välttämättömiä ja tarpeeksi konkreettisia. Esimerkiksi joidenkin tavoitteiden osalta voidaan todeta, että ne vaikuttavat itsestään selviltä eikä niihin kohdistuvaa erityistä tavoiteasettelua välttämättä tarvita. Tällaisten tavoitteiden mukanaolo voi hämärtää suunnitelman keskeistä sisältöä ja heikentää sen fokusointia.

Mittarit ja niiden tarkoituksenmukaisuus

Suunnitelman mittaristoon liittyen nousee esiin muutamia kysymyksiä. Onko mittarit valittu niin, että ne todella palvelevat tavoitteiden seurantaan ja arviointia, vai voisiko mittarien kohdentamista parantaa? Lisäksi on huomioitava, että mittareita on melko runsaasti, mikä voi johtaa siihen, että itse mittaaminen vie huomattavasti resursseja. Tämä voi mahdollisesti häiritä hyvinvointisuunnitelman ydintavoitteiden toteutumista.

Johtopäätökset ja suositukset

Kanta-Hämeen alueellinen hyvinvointisuunnitelma 2025–2028 on lähtökohdiltaan laaja-alainen ja tärkeä kokonaisuus alueen hyvinvoinnin kehittämisen tukemiseksi. Suositamme kuitenkin harkitsemaan suunnitelman tavoitteiden ja mittareiden tarkentamista sekä selkeyttämistä, jotta resurssit kohdentuvat entistä paremmin suunnitelman ydintavoitteiden saavuttamiseen.

Hämeenlinnan kaupunki 06.11.2024

Asia on käsitelty Hämeenlinnan kaupunginhallituksessa (26/2024, 4.11.2024 § 357). Hämeenlinnan kaupungin lausunto Kanta-Hämeen alueelliseen hyvinvointisuunnitelma 2025–2028 -asiakirjaluonnokseen ja sen liitteisiin

Hyvinvointisuunnitelma

Hyvinvointisuunnitelman painopisteet ovat onnistuneet ja selkeät. Myönteistä on se, että samat painopisteet toistuvat kaikissa suunnitelmissa. Onnistuminen niiden mukaisessa työskentelyssä vastaa osaltaan polarisaation tuomiin haasteisiin, joka suomalaisessa yhteiskunnassa on tällä hetkellä. Pidemmän aikavälin tavoitteena olisi syytä pitää sitä, että hyvinvointialueen ja kuntien hyvinvointisuunnitelmien tavoitteet olisivat ainakin osin samansuuntaisia, kuitenkin siten, että otetaan huomioon kantahämäläisten kuntien erilaisuus. Kunnat toteuttavat hyvinvointityötä omien suunnitelmiensa ja resurssiensa puitteissa. Kanta-Hämeen hyvinvointityössä yksi onnistumisen kulmakivistä on yhteisen tiedon tuottaminen, jakaminen ja käyttäminen. Yhteinen tieto nostetaan esiin Turvallinen arki -painopisteessä. Tarkoituksenmukaista olisi luoda yhteistä jaettavaa tietoa myös muissa suunnitelman painopisteissä. Hyvinvointitietoa on ryhmitelty Stiglitzin hyvinvoinnin osaalueiden mukaisesti, mutta ryhmittely jää osin irralliseksi. Suunnitelmassa nostetaan esiin viestinnän tärkeys. Viestinnän merkitys nousee esiin myös kuntien hyvinvointityössä. Erityisesti kuntalaispalautetta tulee viestinnän selkeydestä ja siitä, että viestinnän tulee olla monikanavaista. Kuten hyvinvointisuunnitelmien (kuntien ja hyvinvointialueen) tavoitteiden kohdalla olisi myös viestinnässä pyrittävä yhteistyöhön kuntien ja hyvinvointialueen kanssa. Yhteistyö viestinnässä tukee osaltaan suunnitelmaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Viestinnän haasteita nostetaan esiin erityisesti ikääntyneiden kuntalaisten suunnasta. Ikääntyneitä nostetaan esiin suunnitelmassa

Kanta-Hämeen alueellinen hyvinvointisuunnitelma 2025–2028 -luonnoksesta
ja sen liitteistä annetut lausunnot

asumisen näkökulmasta, joka on jonkin verran suppea näkökulma. Tosin materiaalissa todetaan, että Ikäihmisten hyvinvointisuunnitelma valmistuu myöhemmin.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma

Suunnitelmassa todetaan, että lasten ja nuorten hyvinvointia tukevia toimia tarkasteltaessa on huomioitava aina myös vanhemmat, päiväkotij- ja kouluyhteisöt sekä koko yhteiskunta. Lähtökohta on hyvä ja se luo pohjan kuntien ja hyvinvointialueen väliselle yhteistyölle. Lähtökohtaa tukee kehittymässä oleva verkostomainen perhekeskustoimintamalli, perhekeskuksen arkitiimit ja vuoden verran kehitetty yhteisövaikuttavuustyö. Suunnitelmassa myönteistä on se, että Unicefin lapsiystävällinen kunta (LYK) mallin periaatteet on otettu huomioon suunnitelman laatimisessa. LYK-työn tavoitteita ei kuitenkaan näy hyvinvointisuunnitelmassa lukuun ottamatta haavoittuvassa asemassa olevia lapsia. Kanta-Hämeen LYK kuntien kesken on sovittu (Hämeenlinna, Hattula, Janakkala, Riihimäki ja Tammela), että kunnat edistävät yhteistyössä lasten ja nuorten mielen hyvinvointia. Tähän työhön verkostomainen perhekeskus antaa hyvän yhteistyörakenteen. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tavoitteet olisi syytä ottaa huomioon myös kommenttikierroksella olevassa Kanta-Hämeen opiskeluhuollon suunnitelmassa.

Opiskeluhuollon suunnitelma

Kanta-Hämeen hyvinvointialueen alueellista opiskeluhoitosuunnitelmaa on käsitelty Hämeenlinnan kaupungin oppilas- ja opiskelijahuoltolain 14 § 1 mom mukaisessa opiskeluhoollon ohjausryhmässä 13.9.2024. Hämeenlinnan kaupungin opiskeluhoollon ohjausryhmän mukaan myönteistä alueellisessa opiskeluhoitosuunnitelmassa on se, että siinä esitellään Kanta-Hämeen hyvinvointialueen opiskeluhoitopalveluiden järjestämisen rakenteet ja resursointi. Näiden kuvaamista edellytetään koulutuksen järjestäjän laatimalla opiskeluhoollon suunnitelmalta ja Kanta-Hämeen hyvinvointialueen tietojen julkaiseminen mahdollistaa Hämeenlinnan kaupungin opiskeluhoitosuunnitelman päivittämisen lain edellyttämällä tavalla. Hämeenlinnan kaupungin opiskeluhoollon ohjausryhmän mukaan alueellisessa opiskeluhoitosuunnitelmassa opiskeluhoollon kokonaisuus on kuvattu kapeasti ja kunnan lakisääteinen tehtävä ja vastuu opiskeluhoollon ohjaamisessa ja järjestämisessä on jäänyt vaillinaiseksi.

Hämeenlinnan kaupungin opiskeluhoollon ohjausryhmän mukaan alueellisessa opiskeluhoitosuunnitelmassa tulisi kuvata opiskeluhoollon lainsäädännöllinen lähtökohta ja kokonaisuuden ohjauksen rakenteet nykyistä selkeämmin. Hyvinvointialueuudistuksesta huolimatta kunnalla ovat säilyneet oppilas- ja opiskelijahuoltolain 14 § edellyttämät opiskeluhoollon ohjaavat ja toimeenpanevat opiskeluhoollon ryhmät (opiskeluhoollon ohjausryhmä, oppilaitoskohtaiset opiskeluhoolloryhmät sekä yksilökohtaisia oppilasasioita käsittelevät monialaiset asiantuntijaryhmät). Näitä ja näiden tehtävää ei ole kuvattu alueellisessa opiskeluhoollon suunnitelmassa osana hyvinvointialueen ja kunnan yhteistyötä huolimatta siitä, että ne muodostavat merkittävän lakisääteisen yhteistyön yhdyspinnan. Koulutuksen järjestäjän tulee edelleen laatia koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma opiskeluhoollon kokonaisuuden toteuttamiseksi (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 §). Hämeenlinnan kaupungin opiskeluhoollon ohjausryhmän mukaan alueellisen opiskeluhoolloryhmän tavoitteita ei ole asetettu riittävässä yhteistyössä Hämeenlinnan kaupungin kanssa. Niistä eivät vielä ilmene kunnan kannalta keskeiset oppilaiden hyvinvointiin, palveluiden järjestämiseen ja prosessien toimivuuteen liittyvät kysymykset. Myönteisenä pidetään kuitenkin sitä, että parhaillaan pilotoitava arkitiimitoiminta pyrkii vastaamaan alueellisessa opiskeluhoitosuunnitelmassa esiin tuotuihin mielenterveys- ja mielialakysymyksiin.

Keskeisin palaute Hämeenlinnan kaupungin opiskeluhoitoryhmällä kohdentuu Kanta-Hämeen hyvinvointialueen ja Hämeenlinnan kaupungin lasten ja nuorten hyvinvointiin liittyvien tavoitteiden yhteensovittamiseen. Alueellisessa opiskeluhoiton suunnitelmassa asetettujen tavoitteiden katsotaan olevan etäällä kunnan lasten ja nuorten hyvinvoinnille asettamista tavoitteista. Ohjausryhmä tuo esiin, että Hämeenlinna ja useat muut Kanta-Hämeen kunnat ovat lapsiystävällisiä kuntia, ja lapsilähtöisyyden toivottaisiin vahvemmin näkyvän suunnitelmassa. Ohjausryhmän mukaan Kanta-Hämeen hyvinvointialueen ja Hämeenlinnan kaupungin tavoitteet ja toimenpiteet tulisi tukea paremmin toisiaan. Tämä saattaa edellyttää uutta yhteensovittamista tukevaa työtä.

Riihimäen kaupunki 07.11.2024

1a) Lausunto alueellisen hyvinvointisuunnitelman tavoitteista ja toimenpiteistä

Alueen kuntien kanssa tehtävä yhteistyö jää suunnitelmissa valitettavan vähäiselle huomiolle, vaikka suunnitelmia onkin valmisteltu alueellisissa ryhmissä. Yhteiset toimenpiteet ja tehtävät olisi helpommin hahmotettavissa, jos hyvinvointisuunnitelmassa ja etenkin sen liitteinä olevissa suunnitelmissa määriteltäisiin kullekin toimenpiteelle vastuutaho ja toteuttajat. Esimerkkinä alueellisen opiskeluhoitosuunnitelman turvallisuus -tavoitteen toimenpide: Vahvistamme yhteistyötä koulu yhteisöissä kiusaamisen ehkäisemiseksi eri toimijoiden kanssa. Kuka on vastuussa kiusaamista ehkäisevästä yhteistyöstä kouluissa, ketä toimijoita tarkoitetaan ja mitä yhteistyön vahvistaminen on konkreettisesti?

Kaikissa suunnitelmissa tulisi kiinnittää tarkempaa huomiota toimenpiteisiin, mittareihin ja niiden seurantaan tarkentamalla niitä konkreettisemmiksi. Esimerkiksi alueellisen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman kohta 6.3 yhdenvertaisuus: Kiinnitämme huomiota päihteiden saatavuuteen Pakka-toimintamallin mukaisesti. Mitä tällä tarkoitetaan konkreettisesti? Toimenpiteen sanamuotoa olisi hyvä tarkastella uudelleen. Lisäksi kyseisen toimenpiteen mittaria olisi hyvä tarkentaa, sillä kouluterveyskysely kokonaisuudessaan on liian laaja mittari.

Konkreettisuuden lisäksi suunnitelmissa tulisi tarkastella pystytäänkö mittarilla seuraamaan toimenpiteen toteutumista. Esimerkiksi voidaanko hyvinvointisuunnitelman osallisuus -tavoitteen toimenpidettä kohtaamme ja kuulemme asukkaita kunnioittavasti ja vuorovaikutteisesti seurata mittarilla palautehallinnan järjestelmä tukee asukkaiden kuulemista?

Osallisuus -tavoitteeseen tulee lisätä, että lapsen etu otetaan huomioon kaikissa mahdollisissa vaiheissa, eli lapsi, nuori ja huoltaja ovat mukana valmisteluvaiheesta päätöksentekoon. Esimerkiksi näin: Varmistamme, että jokaisella lapsella ja nuorella on mahdollisuus osallistua itseään koskevan työskentelyn suunnitteluun niin, että jokaiselle tulisi aito osallisuuden kokemus omassa asiassa. Lapsen etu otetaan huomioon kaikissa työskentelyvaiheissa. Huomioksi, että Riihimäen seudulla on joitakin vuosia sitten kehitetty malli, jossa huomioidaan lapset ja lasten etu kaikissa palveluissa, myös aikuisten palveluissa. Riihimäen Lapsiystävällinen kunta -koordinaatioryhmä pyytää tarkastamaan, onko kyseinen malli edelleen käytössä hyvinvointialueen palveluissa.

Alueellisessa opiskeluhoitosuunnitelmassa olisi tarpeen kiinnittää huomiota siihen, että suunnitelmassa käytettäisiin opiskeluhoitosuunnitelma-sanaa, eikä oppilashuoltosuunnitelmaa, kuten otsikossa 4.2. Esikoululaisilla on oikeus opiskeluhoitoon, koska he ovat perusopetuslain piirissä. Tämä olisi hyvä mainita suunnitelman kohdassa 3.3 esimerkiksi niin, että opiskeluhoitoryhmään kuuluvat mainittujen lisäksi myös esiopetuksen edustaja.

Alueellisten suunnitelmien tavoitteena on olla myös alueellisen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ja siihen liittyvän yhteistyön työkalu alueen eri toimijoille. Sen vuoksi mahdollisimman konkreettiset toimenpiteet ja vastuutahot olisi hyvä kirjata suunnitelmiin.

1b) Muuta lausuttavaa alueelliseen hyvinvointisuunnitelmaan liittyen

Suunnitelmien kokonaisuus on laaja ja kaikkien suunnitelmien nivominen yhden sateenvarjon alle on haastavaa. Nyt lausuttavana oleva kokonaisuus on laadittu hyvinvointisuunnitelmien kokonaisuudeksi, jossa kokoavana asiakirjana on alueellinen hyvinvointisuunnitelma. Kaikkien suunnitelmien rakenne on samanlainen ja liitteenä olevien suunnitelmien toimenpiteet on laadittu alueellisen hyvinvointisuunnitelman tavoitteiden alle, mikä edesauttaa suunnitelmien yhtenäistämistä. Alueellisen opiskeluhoitosuunnitelman toimenpiteiden kohtuullinen määrä on eduksi kokonaisuuden hallinnassa. Toimenpiteiden kohtuulliseen määrään olisi hyvä pyrkiä muissakin suunnitelmissa.

Kuntien tehtävänä on laatia paikalliset lakisääteiset hyvinvointisuunnitelmat valtuustokausittain. Paikallisten suunnitelmien kokonaisuus tulee olemaan laaja ja niiden yhteensovittaminen paitsi keskenään myös Kanta-Hämeen alueellisten hyvinvointisuunnitelmien kanssa vaativaa, mutta välttämätöntä, jotta yhteinen asukkaiden eteen tehtävä hyvinvointityö onnistuu.

2a) Lausunto lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman toimenpiteistä

Kaikissa suunnitelmissa tulisi kiinnittää tarkempaa huomiota toimenpiteisiin, mittareihin ja niiden seurantaan tarkentamalla niitä konkreettisemmiksi. Esimerkiksi alueellisen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman kohta 6.3 yhdenvertaisuus: Kiinnitämme huomiota päihteiden saatavuuteen Pakka-toimintamallin mukaisesti. Mitä tällä tarkoitetaan konkreettisesti? Toimenpiteen sanamuotoa olisi hyvä tarkastella uudelleen. Lisäksi kyseisen toimenpiteen mittaria olisi hyvä tarkentaa, sillä kouluterveyskysely kokonaisuudessaan on liian laaja mittari.

2b) Muuta lausuttavaa alueelliseen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan liittyen

-

3a) Lausunto alueellisen opiskeluhoitosuunnitelman toimenpiteistä

Alueellisen opiskeluhoitosuunnitelman toimenpiteiden kohtuullinen määrä on eduksi kokonaisuuden hallinnassa. Toimenpiteiden kohtuulliseen määrään olisi hyvä pyrkiä muissakin suunnitelmissa.

Yhteiset toimenpiteet ja tehtävät olisi helpommin hahmotettavissa, jos hyvinvointisuunnitelmassa ja etenkin sen liitteinä olevissa suunnitelmissa määriteltäisiin kullekin toimenpiteelle vastuu ja toteuttajat. Esimerkkinä alueellisen opiskeluhoitosuunnitelman turvallisuus -tavoitteen toimenpide: Vahvistamme yhteistyötä koulu yhteisöissä kiusaamisen ehkäisemiseksi eri toimijoiden kanssa. Kuka on vastuussa kiusaamista ehkäisevästä yhteistyöstä kouluissa, ketä toimijoita tarkoitetaan ja mitä yhteistyön vahvistaminen on konkreettisesti?

3b) Muuta lausuttavaa alueelliseen opiskeluhoitosuunnitelmaan liittyen

Alueellisessa opiskeluhoitosuunnitelmassa olisi tarpeen kiinnittää huomiota siihen, että suunnitelmassa käytettäisiin opiskeluhoitosuunnitelma-sanaa, eikä oppilashuolto-suunnitelmaa, kuten otsikossa 4.2. Esikoululaisilla on oikeus opiskeluhoitoon, koska he ovat perusopetuslain piirissä. Tämä olisi hyvä mainita suunnitelman kohdassa 3.3 esimerkiksi niin, että opiskeluhoitoryhmään kuuluvat mainittujen lisäksi myös esiopetuksen edustaja.

4a) Lausunto lähisuhdeväkivaltatyön ehkäisyn toimintasuunnitelman tavoitteista ja toimenpiteistä

-

4b) Muuta lausuttavaa toimintasuunnitelmaan liittyen

-

5) Muuta lausuttavaa suunnitelmiin liittyen

-

Hyria koulutus Oy 07.11.2024

1a) Lausunto alueellisen hyvinvointisuunnitelman tavoitteista ja toimenpiteistä

Hyria toimii OmaHämeen alueella sekä palveluntuottajana että palveluiden käyttäjänä/saajana.

Hyria koulutus Oy on monialainen ammatillinen oppilaitos, jonka opiskelijat saavat OmaHämeeltä opiskeluhuollon ja opiskelijaterveydenhuollon palveluita. Lisäksi OmaHäme tarjoaa Hyrian opiskelijoille psykiatrisen sairaanhoitajan palveluita.

Hyria säätiö sr toimii OmaHämeelle palvelun tuottajana Kanta-Hämeen alueella (Riihimäki, Hausjärvi ja Loppi) tuottaen kuntouttavaa työtoimintaa ja sosiaalista kuntoutusta. Lisäksi Hyria säätiö tuottaa Riihimäellä, Hausjärvellä ja Lopella nuorten työpajatoimintaa, etsivää nuorisotyötä sekä Ohjaamotoiminnan koordinoitupalveluita (pois lukien etsivä nuorisotyö Riihimäellä, jota kunta tuottaa itse).

Tässä lausunnossa käytetään edellä mainitusta kokonaisuudesta yhteisnimitystä Hyria.

Maahanmuuttajien osuus Hyrian kaikista opiskelijoista on tällä hetkellä noin 15 % ja määrällisesti heitä opiskelijoina on noin 1500. Heidän huomioimisensa on tärkeä asia, sillä koulu-kuntoisuuteen liittyvät haasteet eivät tule välttämättä oppilaitosympäristössä näkyviin ensimmäisenä opiskeluvuonna (esim. sotaa paenneet). Mielen hyvinvointia ja arjen toimintakykyä tukevia taitoja tulee ylläpitää koko opintojen ajan.

Oppilaitoksena tarvitsemme tukea hyvinvointialueelta, jotta voimme onnistua opiskeluhuollon toteuttamisessa oppilaitoksessa tälle kohderyhmälle. Monella heistä ei ole taitoja sanoittaa omaa vointiaan tai kokemusta mielen hyvinvointiin liittyvistä asioista ei ole lainkaan. Opiskeluhuollon palvelut saatetaan myös kokea vaikeina ottaa vastaan, sillä pelätään leimautumista.

1b) Muuta lausuttavaa alueelliseen hyvinvointisuunnitelmaan liittyen

-

2a) Lausunto lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman toimenpiteistä

Hyria tukee oppijoiden osallisuuden kokemusta tarjoamalla aktiivisesti kampuksillaan monipuolisia ja turvallisia onnistumisen kokemuksia yhteisöllisen opiskeluhoitotyön kautta: kampuksilla järjestetyt tapahtumat, kilpailutoiminta, tutortoiminta ja yhteisöohjaajien läsnäolo.

Yhteistoiminnan rakenteissa huomioidaan kunnat, järjestöt ja seurakunnat, mutta erityisesti yksityiset toisen asteen oppilaitokset jäävät osin näiden yhteistoiminnan rakenteiden ulkopuolelle, koska lähtökohta-ajatuksena ja oletuksena on, että kunnat omistavat ja ylläpitävät kaikkia oppilaitoksia.

Lisäksi isot säätiömuotoiset palveluntuottajat jäävät myös osin huomiotta, koska säätiöt eivät oikein kuulu järjestökentänkään vapaaehtoistoimijoiden joukkoon, vaan toimivat usein enemmän palveluntuottajakentällä. Tietääksemme tällä hetkellä (osto)palveluiden tuottajia ei ole vielä huomioitu mitenkään hyvinvointialueen yhteistoiminnan rakenteissa.

Toivomme, että myös Hyria kaltaiset monissa eri rooleissa suhteessa hyvinvointialueeseen toimivat tahot (yksityinen oppilaitos ja ostopalveluiden tuottaja) huomioidaan hyvinvointisuunnitelmassa.

2b) Muuta lausuttavaa alueelliseen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan liittyen

-

3a) Lausunto alueellisen opiskeluhoitosuunnitelman toimenpiteistä

On tärkeää, että opiskeluhoito ja opiskelijaterveydenhuollon palvelut ovat saatavissa lähialueella. On myös tärkeää, että eri toimijat tuntevat vastuullaan olevien oppilaitosten tilanteen ja myös niiden fyysisen ympäristön. Hyria tarjoaa opiskeluhoitolle ja opiskelija-terveydenhuollolle tilat eri yksiköissään.

Kun opiskelijahuollon toimijat tapaavat myös fyysisesti, pystytään asioista keskustelemaan luontevasti ja nopeasti. Kun hyvinvointialueen työntekijät ja oppilaitoksen opinto-ohjaajat sekä erityisopettajat tuntevat toisensa, syntyy myös tunne kulumisesta yhteisöön.

Psykologipalveluista voidaan erikseen todeta, että niiden tarjoaminen etäpalveluina tosiasiallisesti heikentää palveluiden käytettävyyttä. Opiskelijat joutuvat olemaan poissa opetuksesta, jos haluavat esim. kotoa käsin olla etävastaanotolla. Kaikki opiskelijat eivät halua tai voi osallistua etätapaamiseen kotona. Syynä voi kodin rauhattomuus tai koti-oloihin liittyvät asiat, joita psykologin kanssa juuri haluaa käydä läpi.

Oppilaitoksiin järjestettävien rauhallisten etävastaanotolle osallistumisen mahdollistavien tilojen järjestäminen on haasteellista. Huomioon olisi otettava tasa-arvoinen ja anonymi palveluiden käyttämisen mahdollisuus.

Pelkkä opiskelijoiden lukumäärä (henkilöitä) vuodessa ei ole hyvä mittari sellaisessa ammatillisessa koulutuksessa, johon hakeudutaan myös jatkuvan haun kautta. Ammatillisen koulutuksen rahoituksen ja lainsäädännön muutokset tarkoittavat jatkossa sitä, että lyhyempien koulutusjaksojen määrä tulee selvästi lisääntymään ja vastaavasti kokonaisten tutkintojen suoritustarve tulee vähenemään. Opiskelijamäärien vaihtelu voi vuoden aikana olla suurta. Myös lyhyempiin koulutusjaksoihin osallistuvat opiskelijat ovat usein oikeutettuja opiskeluhoitoon palveluihin. Lyhyemmät opiskelujaksot aiheuttavat luonnollisesti haasteita myös hoitosuhteiden kehittymiseen.

Lisäksi edellä mainitut vieraskieliset opiskelijat ja esim. neuromoninaiset opiskelijat tarvitsevat opiskeluhoitopalveluissaan pitkäkestoisia prosesseja, mikä on myös työnä työllistävämpää. Näin ollen pelkkien opiskelijalukumäärien perusteella resurssien laskeminen ei ole riittävää.

Hyvinvointialueen täytyy käydä jatkossa alueensa erityisesti toisen asteen ammatillisten oppilaitosten kanssa yhteistä keskustelua siitä, mitkä olisivat parempia ja tarkoituksenmukaisempia tapoja arvioida opiskeluhoitopalveluiden tarvetta ja määrää. Nyt tuota vuoropuhelua käydään kovin vähän ja pelkästään yksittäisten oppilaitosten ja hyvinvointialueen kesken. Meidän kaikkien toimijoiden pitäisi yhdessä kuvata nykyistä ja tulevaa koulutuksen järjestämisen tapaa, jotta meille olisi yhteneväinen kuva siitä, millä tavalla aikuisten jatkuvan haun koulutus tapahtuu ja miksi siinä pelkkä opiskelijamääriin perustuva laskenta ja palvelutarpeen arviointi ei enää ole toimiva tapa määrittää palveluiden tuottamista.

Kanta-Hämeen alueellinen hyvinvointisuunnitelma 2025–2028 -luonnoksesta
ja sen liitteistä annetut lausunnot

Maahanmuuttajien osuus Hyrian kaikista opiskelijoista on tällä hetkellä noin 15 % ja määrällisesti heitä opiskelijoina on noin 1500. Heidän määränsä tulee edelleen kasvamaan ja määrän lisääntymisen vauhti tulee vain nopeutumaan.

Heidän huomioimisensa erikseen on tärkeä asia, sillä heillä olevat haasteet eivät tule välttämättä oppilaitosympäristössä näkyviin samalla tavalla kuin kantasuomalaisten, eikä heillä useilla ole ollenkaan aikaisempaa kokemusta opiskeluhuollon kaltaisista palveluista ja niiden käyttämisestä.

3b) Muuta lausuttavaa alueelliseen opiskeluhuoltosuunnitelmaan liittyen

-

4a) Lausunto lähisuhdeväkivaltatyön ehkäisyn toimintasuunnitelman tavoitteista ja toimenpiteistä

-

4b) Muuta lausuttavaa toimintasuunnitelmaan liittyen

-

5) Muuta lausuttavaa suunnitelmiin liittyen

-

Tampereen hiippakunta/Kanta-Hämeen ev.lut. seurakunnat 08.11.2024

1a) Lausunto alueellisen hyvinvointisuunnitelman tavoitteista ja toimenpiteistä

Tampereen hiippakunta/Kanta-Hämeen seurakunnat / Lausunto Kanta-Hämeen hyvinvointisuunnitelmasta

Hyvinvointisuunnitelmassa sekä sen liitteissä näkyy monipuolinen valmistelu. Taustamateriaalia ja suunnitelman pohjana olevaa tietoa on runsaasti. Esimerkiksi eri-ikäisten ihmisten hyvinvointikokemusta kuvaavat indikaattorit ovat varsin havainnollisia.

Suunnitelman pohjana olevat hyvinvoinnin painopisteet on esitetty havainnollisesti, ja ne muodostavat yhteisen rakenteen myös liitteissä esitetyille tavoitteiden mukaisille toimenpiteille. Painopistevalintojen läpäisevyys on tärkeää, sillä kokonaisuus on laaja ja tavoitteiden toteutumiseen liittyviä yksityiskohtia on varsin runsaasti.

On ymmärrettävää, että tällaisessa asiakirjassa tarkastelu lähtee hyvinvointialueesta ja suuntautuu alueen ihmisiin. Tällöin toimijaosallisuus ei juuri tule esiin. Sitä kuitenkin voisi vahvistaa hyvinvointityön asenteena. Esimerkiksi kuviossa 2. kuvataan Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen 2025–2028 painopisteitä ja kärkitavoitteita. Kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin liittyen todetaan tavoitteena: ”Aktivoimme kantahämäläiset oman ja yhteisen hyvinvoinnin ylläpitämiseen ja edistämiseen.” Näkökulmaa vaihdellen voi tarkastella ihmistä aktivoinnin kohteena ja itse aktiivisena toimijana, kokonaisvaltaisena ihmisenä. Jotta tällainen kokonaisvaltainen toimijuus olisi mahdollista, olennaista olisi edellytysten ja mahdollisuuksien luominen. Tällöin keskiössä olisi organisaation sijaan vielä selvemmin ihminen, jonka omalle toimijuudelle suhteessa hyvinvointiin luodaan edellytyksiä.

Alueen ihmisten omaan näkökulmaan liittyy myös monenlaisia huolia, joiden suhteen toimenpidesuunnitelmia on tehty. Oma erityinen kysymyksensä liittyy ikäihmisten huomioimiseen väestön ikääntyessä. Ikäystävällisen asumisen kärkitavoite vaatii kokonaisvaltaista tarkastelua.

Tulevassa siihen kytkeytyvässä liitteessä on tärkeää tutkia, mitä ikäihmisten hyvinvointi kokonaisuudessaan tarkoittaa. Seurakunnista nostetaan esiin hoivan laatukriteerien tarve ja erilaisten asumismuotojen huomioiminen, mukaan lukien perhekotiasumisen esiintuominen.

Kuviossa 3.1. on kuvattu Hyvinvoinnin ja terveydenedistämisen painopisteet ja hyvinvointisuunnitelman tavoitteet 2025–2028. Tavoitteissa ilmaistaan halu luoda kantahämäläisten hyvinvointia tukeva monitoimijainen kokonaisuus, jossa ei ole katvealueita. Hyvinvointialueen päätös olla rahoittamatta seurakuntien perheneuvontaa merkitsee tämän työmuodon osalta mahdollisia toiminnan leikkauksia. Perheneuvonta on nimenomaan ihmisen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukemista erityisesti perheen ja parisuhteen kysymyksissä. Tavoitteena on antaa asiakkaille oikea-aikaista, kestoaltaan riittävää ja laadukasta apua. Työtä tekevät korkeakoulutetut ja erityiskoulutuksen omaavat perheneuvojat. Tämä joukko on yhteiskunnassa merkittävä perheiden hyvinvointiin liittyvä osaamisresurssi. Tästä yhteistyöstä leikkaaminen tulee todennäköisesti vaikuttamaan perheneuvonnan mahdollisuuksiin tuottaa palveluaan samalla tavalla kuin aiemmin. On vaarana, että tässä asiassa syntyy katvealueita. Vaikutusten arviointi olisi tässäkin asiassa tärkeää. Sitä toki tapahtuukin seurakuntien taholla. Välittömät vaikutukset näkyvät esimerkiksi jonojen pituudessa ja avun saamisen viivästyemisessä.

Painopisteissä ilmaistaan onnistuminen toisiimme luottaen. Yhdessä tekemisen painotus läpäisee suunnitelman. Myös seurakuntien näkökulmasta yhteinen työ alueen ihmisten parhaaksi on kaiken lähtökohta. Kanta-Hämeen seurakunnat ovatkin hyvinvoinnin edistämisen kysymyksissä alueellisesti kattava yhteistyökumppani. Seurakuntien julkisoikeudellinen asema ja sen mukanaan tuomat vastuut ja velvoitteet sekä osaaminen ja paikallisen yhteisön tunteminen mahdollistavat luottamuksellisen yhteistyön monenlaisissa kysymyksissä. Yhtenä esimerkkinä voi mainita oppilashuollon kysymykset. Seurakunnilla on paitsi seurakuntien kasvatustyössä toimivia ammattilaisia, myös erityisesti oppilaitoksissa toimivia viranhaltijoita. Heidän asiantuntemuksellaan on annettavaa oppilashuollon kysymyksissä. Erilaisten työryhmien myötä onkin jo löydetty konkreettisia yhteistyön muotoja. Yhteisellä työllä on jo olemassa rakenteitakin.

Nyt lausuttavana oleva hyvinvointisuunnitelma on varsin laaja. Toimenpiteitä ja niihin liittyviä mittareita ja arviointinäkökulmia on hyvin runsaasti. Niiden kaikkien kuljettaminen arkityön ohjaavina suuntina voi olla haastavaa. Mahdollisesti kokonaisuudesta olisi kiteytettävissä vielä yksinkertaisempikin tiivistelmä.

Suunnitelman kokonaisuus, tavoitteet ja toimenpiteet, on joka tapauksessa luettavassa ja ymmärrettävässä muodossa. Kun myös liiteosat noudattavat samaa muotoa, se helpottaa suunnitelmaan liittymistä.

1b) Muuta lausuttavaa alueelliseen hyvinvointisuunnitelmaan liittyen

-

2a) Lausunto lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman toimenpiteistä

Seurakuntien näkökulmasta hyvinvointisuunnitelmassa korostuva yhteistyön ja yhteensovittamisen painotus ja sanoitus on ilahduttava. Seurakunnat ovat mielellään mukana toimimassa, yhteistyössä ja luottamuksen kasvattamisessa.

Näkökulma palvelujen yhteensovittamiseen olisi yhden luukun malli, johon Hämeenlinnassa Ohjaamossa on mahdollisuus kehittyä vielä lisää.

Myös osallisuuden edistämässä seurakunnat tekevät mielellään yhteistyötä ja niiden kontaktia alueen ihmisiin kannattaa hyödyntää. Esimerkiksi ruoka-apuverkoston, diakonian tai rippikoulun kautta saatava kontakti on kanava, jota voisi osallisuuden vahvistamisessa hyödyntää, samoin laaja työ ukrainalaisten kanssa.

2b) Muuta lausuttavaa alueelliseen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan liittyen

-

3a) Lausunto alueellisen opiskeluhoitosuunnitelman toimenpiteistä

-

3b) Muuta lausuttavaa alueelliseen opiskeluhoitosuunnitelmaan liittyen

-

4a) Lausunto lähisuhdeväkivaltatyön ehkäisyn toimintasuunnitelman tavoitteista ja toimenpiteistä

-

4b) Muuta lausuttavaa toimintasuunnitelmaan liittyen

-

5) Muuta lausuttavaa suunnitelmiin liittyen

-

LHKK 08.11.2024

1a) Lausunto alueellisen hyvinvointisuunnitelman tavoitteista ja toimenpiteistä

Tavoitteet varmasti hyvät. Osallisuus, yhdenvertaisuus, turvallisuus, luottaminen -toimenpiteet selkeät, mutta laajat. Selkeästi mittarit ja seuranta kuvattu hyvin. Aina jää mietityttämään sitten se ihan arjen toteutus, että miten käytännössä toimenpiteet tehdään.

1b) Muuta lausuttavaa alueelliseen hyvinvointisuunnitelmaan liittyen

Kunnianhimoinen suunnitelma

2a) Lausunto lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman toimenpiteistä

-

2b) Muuta lausuttavaa alueelliseen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan liittyen

Jälleen kunnianhimoinen suunnitelma. Miten se tehdään käytännössä?

3a) Lausunto alueellisen opiskeluhoitosuunnitelman toimenpiteistä

1. Johdanto

”Opiskeluhoitolle luonteenomainen tiivis yhteys oppilaitoksen toimintaympäristöön mahdollistaa palvelujen toteuttamisen lähellä lasten, nuorten ja perheiden arkea ja toimii tarvittaessa luontevana väylänä myös muiden palveluiden käynnistämiseen.” Psykologipalveluiden osalta tämä ei toteudu. Sana ”lähellä” antaa ymmärtää, että palvelu olisi lähipalvelua. Teksti on harhaanjohtava.

2.3 Opiskeluhuollon ja opiskeluhoitopalvelujen tavoitteet ja tehtävät

”Hyvinvointialue vastaa sen alueella sijaitsevien oppilaitosten opiskelijoiden opiskeluhoitopalvelujen järjestämisestä. Palvelun tulee toteutua helposti saavutettuna koulu- tai opiskelupäivän aikana.”

Psykologipalvelut eivät ole helposti saavutettavia opiskelupäivän aikana. Opiskelijat joutuvat olemaan poissa opetuksesta, jos haluavat esim. kotoa käsin olla etävastaanotolla. Toisaalta taas osa opiskelijoista ei halua missään tapauksessa kotoa olla etätapaamisessa. Tähän voi olla syynä kodin rauhattomuus tai kotioloihin liittyvät asiat, joita psykologin kanssa haluaa käydä läpi.

Oppilaitoksiin on järjestetty erilaisia tiloja, joissa opiskelija voi olla vastaanotolla. Oppilaitosten harteille on jäänyt sen miettiminen, miten tiloihin pääsee, kuka avaa ovia, toteutuuko tasa-arvoinen ja anonyymi palveluiden käyttämiseen.

Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymässä on jouduttu päätyämään siihen, että OmaHäme toimittaa ns. neuvottelukuution. Etäpalvelu on alkanut kesäkuussa, nyt ollaan marraskuussa ja kuutiota ei vielä ole oppilaitoksella. LHKK myös ehdotti kesällä, että opiskelijat voisivat mennä etäpsykologin vastaanotolle OmaHämeen opiskeluhoollon tiloihin, jotka ovat lähellä koulua (n. 200m). Tähän vastaus oli, että ei ole oven avaajaa. Oletuksena kuitenkin on, että oppilaitoksilla olisi ovenavaajia. Esille on tullut, että kun oppilaitokset ovat varanneet tilojaan etäpsykologin vastaanotolle tulevalle opiskelijalle, niin tilat ovat olleet käyttämättömiä. Oppilaitoksilla ei ole varaa pitää tiloja tyhjillään.

2.4 Opiskeluhoitopalvelujen lähtökohtia Kanta-Hämeessä

”Opiskeluhoitopalveluissa noudatetaan hyvinvointialueen arvoja asiakaslähtöisyydestä ja yhdenvertaisuudesta. Psykologipalveluissa yhdenvertaisuus ei toteudu toisella asteella, jos opiskelijalla on mahdollisuus käyttää vain etäpsykologin palveluja. Toisaalta se ei toteudu myöskään silloin, jos opiskelijalla on mahdollisuus käyttää vain lähipsykologin palveluja. Palvelun tulee olla yksilöllistä ja yhdenvertaisuus ja asiakaslähtöisyys toteutuvat parhaiten hybridi-toteutuksella. Jokaisen asiakkuuden tulisi kuitenkin alkaa lähitapaamisella ja asiakkuuden jatkuessa psykologi ja opiskelija voisivat sopia, miten asiakkaan tarpeet parhaiten huomioidaan. Olennaista ihmistyössä on myös nähdä ihminen kokonaisuutena ja tulkita jo ulkomuodosta, miten hän voi ja mitä hänelle kuuluu (hygienia, kehonkieli, ryhti jne.). Voisiko ratkaisuna olla se, että kaikki oppilaitokset saisivat niin etä- kuin lähipsykologipalvelua, jos psykologien koko työaika ei korvamerkittäisi tiettyyn oppilaitokseen, vaan resurssi jaettaisiin asiakkaiden tarpeiden mukaisesti.

Maahanmuuttajataustaisten opiskelijoille etäpsykologin vastaanotto on kuormittava. Hyvinvointialueen ohjeistus etäpsykologeille esim. tulkkipalvelujen käyttöön on ollut puutteellinen. Oppilaitos ei pysty tässä kohtaa etäpsykologia auttamaan. ”Opiskeluhoitopalveluissa edistetään yhteisöllisyyttä sekä kunnioitetaan asiakkaan yksityisyyttä ja ihmisarvoa. Asiakkaan oikeuksien toteutuminen turvataan noudattamalla toimintaa ohjaavaa lainsäädäntöä.”

Etäpsykologipalvelut eivät edistä yhteisöllisyyttä. Asiakkaan ihmisarvon ja yksityisyyden kunnioittaminen ei toteudu oppilaitoksissa, jos siellä milloinkin avaa huoneiden ja kuutioiden ovia. Myös sen varmistaminen, että muut opiskelijat eivät häiritse etäpsykologivastaanoton onnistumista, on vaikeaa (esim. koputtelu oviin tai ilveily kuutioiden takana).

Miten oppilaitos pystyy varmistamaan tai olemaan tietoinen siitä, että etäpsykologi on ottanut opiskelijaan yhteyttä lainsäädännön mukaisesti? Kuormittavatko nämä asiat aina ensisijaisesti kuraattoreita, vaikka joissakin tapauksissa oikea taho ihan ensimmäiseksi olisi psykologi? (1287/2013, 15§ Opiskelijalle on järjestettävä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskeluhoollon

psykologin kanssa tai kuraattorin kanssa viimeistään seitsemäntenä oppilaitoksen työpäivänä sen jälkeen, kun opiskelija on tätä pyytänyt. Kiireellisissä tapauksissa mahdollisuus keskusteluun järjestettävä samana tai seuraavana työpäivänä).

”Yhteisön, alueen ja palvelujen hyvä tuntemus ja yhteistyöverkostojen muodostaminen on keskeinen osa opiskeluhuoltopalvelujen työtä.”

Tämä ei etäpsykologipalvelussa toteudu varsinkaan niin, että voitaisiin sen todeta olevan hyvällä tasolla tai keskeinen osa. Aikaisemmin, kun psykologit ovat olleet lähi- tai hybridipsykologeja, on ollut tunne siitä, että ollaan samaa yhteisöä. Psykologit ovat luonnollisesti tehneet läheistä yhteistyötä kuraattorien ja terveydenhoitajien kanssa, mutta myös oppilaitoksen opinto-ohjaajien ja erityisopettajien kanssa. Psykologit ovat kuuluneet yhteisöön, vaikka olisivat tehneet vain kaksikin lähipäivää viikossa. Asioista on voitu keskustella luontevasti ja nopeastikin tilanteen niin vaatiessa.

Etäpsykologeille oppilaitokset jäivät vieraisiksi, koska heillä ei ole velvoitetta tulla edes käymään. Ja toisaalta näiden käymisten kautta oppilaitoksen verkostot tulisivat tutummiksi ja opiskelijoiden tarpeet ehkä paremmin esille. Psykologit tuovat esille usein sitä, että ovat yksin, kun ei ole vaikka sitä toista psykologia. LHKK:ssa edeltävät psykologit (6 henkilöä) ovat aina nostaneet esille sen, kuinka hyvin he ovat päässeet osaksi yhteisöä, vaikka ovat olleet vain 1-3 päivää lähityössä. Tällöin vastuu yhteisöllisyydestä on ollut niin psykologeilla kuin oppilaitoksen työntekijöillä. Nyt tuntuu siltä, että tämä vastuu jää oppilaitoksen henkilöstölle sekä hyvinvointialueen kuraattoreille ja terveydenhoitajille, jotka ovat lähityössä.

4.1 Arvio opiskeluhuoltopalvelujen kokonaistarpeesta

Kohta yksi, kolmas lause: ”Hyvinvointialue ja opetuksen järjestäjät käyvät aktiivista vuoropuhelua opiskeluhuoltopalvelujen tarpeesta.”

Aktiivista vuoropuhelua ei käydä. Se, että hyvinvointialue ilman mitään keskustelua oppilaitosten kanssa lähti hakemaan psykologeja, jotka tekevät pelkästään etätyötä, oli pettymys. Täydellinen tietämättömyys ammatillisen koulutuksen toteuttamisesta tuli tämän prosessin myötä hyvin esille. Hyvinvointialueen johdon kommentti siitä, että kaiken ammatillisen koulutuksenkin voi nykyään tehdä etänä, tuo tietämättömyyden esille. Olemme vastuussa heterogeenisestä opiskelijajoukosta, iältään 15-60-vuotiaista, oppivelvollisista, maahanmuuttajista, uudelleen koulutettavista jne. He tarvitsevat kipeästi lähipalvelua niin opetuksessa, ohjauksessa kuin psykologipalveluissakin, ainakin ensimmäisillä käynneillä.

Etänä psykologit eivät myöskään pysty tekemään kaikkia testauksia ja nyt ratkaisu on, että lähipsykologina tekisi näitä testejä lauantaisin. Emme voi velvoittaa opiskelijoita tulemaan lauantaia, koska he eivät asu oppilaitosten läheisyydessä, vaan laajalla säteellä eri kaupungeissa. Kuten sanottua, palvelut tulee saada koulupäivien aikana.

Myös sellainen kummastuttaa, että etäpsykologi voi ilmoittaa yksipuolisesti sähköpostilla oppilaitokselle, että siirtyy tekemään 60% työstä 100% sijaan ja ilmoittaa, että se riittää. Se ei todellakaan riitä, varsinkaan, kun siitä seuraa se, että aika ei riitä opiskelijoiden kontaktointiin. Toivottavaa olisi, että tällaisiin ratkaisuihin päädyttäisiin keskustelun ja vuoropuhelun kautta.

Isona kysymyksenä on myös se, että mistä oppilaitos tietää, kuinka paljon etäpsykologeilla on asiakkaita. Tämä on myös oppilaitoksen asia ja auttaa kokonaisuuden opiskeluhuoltopalvelujen kokonaistarpeen ymmärtämisessä. Kokemus on nyt sellainen, että osa opiskelijoista hakee apua kuraattorin tai terveydenhoitajan kautta, koska etäpsykologivastaanotto ei vaan sovi kaikille.

3b) Muuta lausuttavaa alueelliseen opiskeluhoitosuunnitelmaan liittyen

Alueellinen opiskeluhoitosuunnitelma terveydenhoitajien, lääkärin ja kuraattorien osalta hyvä. Edellisessä vastauksessa kommentit etäpsykologipalveluun. Etäpsykologien kanssa asiaa viedään ja yritetään päästä uusiin käytäntöihin. Toisaalta taas tuntuu, että he ovat luulleet tulevansa valmiiseen malliin. Sellaista ei kuitenkaan ole eikä siihen ole voitu valmistautua, kun asia tuli niin yllättäen eteen loppukeväällä 2024.

4a) Lausunto lähisuhdeväkivaltatyön ehkäisyn toimintasuunnitelman tavoitteista ja toimenpiteistä

-

4b) Muuta lausuttavaa toimintasuunnitelmaan liittyen

-

5) Muuta lausuttavaa suunnitelmiin liittyen

OmaHäme tekee parhaansa ja aika näyttää, miten yhteistyö eri toimijoiden kanssa saadaan toimimaan niin, että asiakkaita saadaan palveltua ja autettua. Tärkeintä yhteistyössä olisi muistaa se oikea-aikainen vuoropuhelu ja keskustelu. On ymmärrettävää, että kaikkea ei voi kysyä kaikilta, mutta esim. ammatillisen koulutuksen kohdalla olisi syytä aina muistaa kysyä niiltä, jotka sitä työtä arjessaan tekevät. Tämä kenttä poikkeaa kuitenkin hyvin paljon perusopetuksen ja lukion kentästä. Yhdessä eteenpäin! Ja eteenpäin on päästykin. Mutta kuten vastauksestamme huomaa, pelkästään etätyötä tekevät etäpsykologit eivät kata tältä osin tuen tarvetta ammatillisessa koulutuksessa. Kuraattoripalvelut ovat loistavat ja terveydenhoitajapalvelut. Lääkäri Teppo Tähtinen on paikalla n. päivän viikossa, kuten aikaisemminkin. Se on toki vähän, mutta sillä pärjätään.

Janakkalan kunta 08.11.2024

1a) Lausunto alueellisen hyvinvointisuunnitelman tavoitteista ja toimenpiteistä

Suunnitelman tavoitteet ovat hyvin alueen väestön tarpeisiin vastaavia.

Hyvää on varsinkin se, että yhdessä tekemisen tärkeys on huomioitu. Tavoitteet läpileikkaavat myös onnistuneesti kaikki liitännäissuunnitelmat.

Eri suunnitelmien saaminen yhteneväiseksi sisällöllisesti ja aikataulullisesti kuntien kanssa on jatkossa tärkeää, sillä useimpien tavoitteiden toimenpiteet tai toteutus vaativat kuntien panostusta.

1b) Muuta lausuttavaa alueelliseen hyvinvointisuunnitelmaan liittyen

Kokonaisuus on laaja. Liitännäissuunnitelmissa näkyy moninaisuus, jota hyvinvointialueen ja yhdyspintojen välinen hyvinvoinnin ja terveydenedistämisen työ on ja yhteensovittaminen ja seuranta ovat jatkossa tärkeää. Ikääntyneelle väestölle ei ole hyvinvointisuunnitelmassa muuta kuin asumiseen liittyvä tavoite, mutta ikääntyneen väestön hyvinvointisuunnitelma valmistuu myöhemmin, jossa väestöryhmä on huomioitu laajemmin.

Toivomme, että kaikki toimenpiteet ovat mahdollisia saavuttaa jokaisessa alueen kunnassa, esimerkkinä talousneuvolatoiminta, ja huomioidaan, että digitaalisilla ratkaisuilla ei voida taata yhdenvertaisia palveluja kaikkialle ja kaikille. Viestinnän merkitys varsinkin ikääntyneen väestön osalta on tärkeää huomioida.

Mittareista osa toteutuu kuntatason työn kautta ja siksi yhtenevät ja aikataulullisesti yhtäaikaaisesti päivitettävät suunnitelmat ovat jatkossa vaikuttavampia. Moneen mittariin vaikuttaminen vaatii myös useamman suunnitelmakauden ja olisi hyvä miettiä millaisia konkreettisia tuloksia kyseisen suunnitelmakauden aikana pystytään tavoittelemaan.

2a) Lausunto lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman toimenpiteistä

Yhteisövaikuttamisen ja yhteistyön painottaminen on hyviä suunnitelman toimenpiteitä. Paikallisten arkitiimien kautta saadaan paikallisesti tietoa ja kohdistettua toimenpiteitä ja resursseja oikein. Arkitiimien käynnistäminen ja muotoutuminen ovat vielä kesken, mutta odotukset rakenteen toimivuudelle ovat korkeat.

Tavoitteet ovat hyvät ja täydentävät hyvinvointisuunnitelmaa.

Lasten ja nuorten mielenterveys- ja päihdehaittojen hoitopolku on erityisesti hyvä tavoite ja toimenpiteenä vaikuttava lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja ennaltaehkäisyn näkökulmasta.

Pidämme hyvänä, että myös Unicefin lapsiystävällinen kunta – malli on tunnistettu suunnitelmassa, Kanta-Hämeen kunnilla on sen puitteissa paljon yhteisiä toimenpiteitä, jotka edistävät lasten ja nuorten hyvinvointia.

Turvallisuuden tavoitteessa oleva haavoittuvassa asemassa olevien lasten tunnistaminen on hyvä tavoite, se voisi olla myös yhdenvertaisuuden alla, tukemassa syrjinnän kieltoa ja positiivista erityiskohtelua.

Lasten ja nuorten sekä perheiden osalta hyvää on tavoite saada perheelle koottua ympärille toimijat ja suunnitelmallisesti tehdä vaikuttavaa työtä, jolloin perheiden oma vastuu etsiä oikeaa apua vähenee ja voimavarat paranevat.

2b) Muuta lausuttavaa alueelliseen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan liittyen

Yhdyspintatyö alueellisessa ja paikallisessa perhekeskustyössä on ollut toimivaa ja yhteisövaikuttamisen malli poikkileikkaavana viitekehystenä on todella hyvä. Tiedonkulku lasten ja nuorten palveluissa on tärkeää.

3a) Lausunto alueellisen opiskeluhoitosuunnitelman toimenpiteistä

Alueellista opiskeluhoitosuunnitelmaa on kommentoinut paikallinen opiskeluhoitoryhmä:

Suunnitelmassa tuodaan esille, että opiskeluhoitotyö perustuu tutkittuun tietoon ja vaikuttaviin menetelmiin. Tätä ajatusta voisi avata suunnitelmassa enemmän: Mitä ja miten?

Hyvä, että ennaltaehkäisevä ja yhteisöllinen työote on nostettu suunnitelmassa esille. Miten varmistetaan, että työntekijöiden työajasta riittävä määrä voidaan kohdistaa yhteisölliseen työhön yksilöllisten, lakisäateisten, tapaamisten ohella? Esimerkkinä oppilashuollon terveydenhoitajat osallistuvat kansallisiin rokotuksiin, ja siksi minimimitoitus ei toteudu.

Toiminnan painopistealueet ovat ajankohtaiset. Toimenpiteet-osio on hyvin yleisellä tasolla avattu. Ohjaako se alueellista toimintaa riittävän hyvin? Ohjaako se käytännön työtä riittävän konkreettisesti? Konkreettisia tavoitteita ja vastuita voisi olla määritelty suunnitelmassa tarkemmin. Suunnitelmassa havaittuihin huomioihin olisi hyvä kirjata niitä konkreettisia toimenpiteitä.

3b) Muuta lausuttavaa alueelliseen opiskeluhoitosuunnitelmaan liittyen

Aikataulullinen synkronisointi: OmaHämeen alueen kunnat ovat melko erilaisessa aikataulussa omien kuntakohtaisten opiskeluhoitosuunnitelmien kanssa. Huomioidaanko alueellisessa suunnitelmassa

aikataulujen yhtenäistämistä? Eli missä kohtaa kunnat ja alue saavuttaisivat yhtenäisen aikataulun suunnitelmien päivittämisten suhteen?

Esiopetuksen oppilaat kuuluvat ennen kouluuntulotarkastusta vielä käsittääksemme neuvolapalveluiden piiriin. ”Esi- ja perusasteen opiskelijat ovat oikeutettuja kouluterveydenhuollon palveluihin...” s 7.

4a) Lausunto lähisuhdeväkivaltatyön ehkäisyn toimintasuunnitelman tavoitteista ja toimenpiteistä

Pidämme erittäin hyvänä, että OmaHäme on nostanut lähisuhdeväkivallan ehkäisyn tavoitteeksi suunnitelmatasolla. Suunnitelmassa on tavoitteita ja konkreettisia toimenpiteitä ja hyvänä pidämme suunnitelman dynaamisuutta, mahdollisuutta joustaa ja suunnata toimenpiteitä tarvittaessa ilmiön tunnistamisen rinnalla.

4b) Muuta lausuttavaa toimintasuunnitelmaan liittyen

-

5) Muuta lausuttavaa suunnitelmiin liittyen

-

Hämeen Yrittäjät ry 8.11.2024.

Hämeen Yrittäjät ry kiittää mahdollisuudesta lausua Kanta-Hämeen alueellisesta hyvinvointisuunnitelman 2025–2028 asiakirjaluonnoksesta. Hyvinvointisuunnitelma on laadittu strategisen johtamisen ja hyvinvointityön pohjaksi ja Hämeen Yrittäjät yhtyy sen tavoitteisiin edistää alueellisen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen sekä tarjota yhteistyön työkalun alueen eri toimijoille.

Hyvinvointisuunnitelma sisältää alueelliset suunnitelmat lasten ja nuorten ja opiskeluterveydenhuollon hyvinvointisuunnitelmiksi sekä lähisuhdeväkivallan ehkäisyn toimintasuunnitelmaksi. Tulevaisuuden työvoiman kannalta panostus lasten ja nuorten hyvinvointiin sekä opiskeluterveydenhuoltoon ovat tärkeitä ja ennaltaehkäisevän työn osuutta on nostettu esille hyvinvointisuunnitelmassa.

Hämeen Yrittäjät haluaa korostaa lausunnossaan monituottajamallin tärkeyttä ja yksityisten palvelutuottajien huomioon ottamista OmaHämeen hyvinvointisuunnitelmassa. Etenkin lastensuojelun toimialueella haluamme korostaa, että yksityisten palvelutuottajien mukaanotto vahvistaa palvelun laatua, saatavuutta ja tehokkuutta.

Opiskeluterveydenhuollon hyvinvointisuunnitelma on mielestämme hyvin laadittu ja koemme sen tärkeäksi. Panostamalla opiskeluterveydenhuoltoon pystymme parantamaan myös opiskelun olosuhteita sekä puuttumaan ennaltaehkäisevästi lapsilla ja nuorilla oleviin haasteisiin, jotka saattavat vaikuttaa heidän kykyynsä tulevaisuudessa tehdä työtä ja opiskella ammattiin. Hämeen Yrittäjät ry kantaa huolta tulevaisuuden työvoiman saatavuudesta ja alueen elinvoimaisuudesta, minkä vuoksi panostus opiskeluterveydenhuoltoon ja ennaltaehkäisevään työhön ovat etenkin asioita, joihin kannattaa ehdottomasti panostaa.

Hämeen Yrittäjät koko maakunnan alueella toimivana elinkeinoelämän järjestönä kokee, että panostus etenkin lasten ja nuorten hyvinvointiin on panostus tulevaisuuteen. Toivomme, että

Kanta-Hämeen alueellinen hyvinvointisuunnitelma 2025–2028 -luonnoksesta
ja sen liitteistä annetut lausunnot

OmaHäme kiinnittää huomioita palveluitaan suunnitellessaan palvelujen kustannusrakenteen, vaikuttavuuden, monituottajamallin ja yksityisten palvelutuottajien huomiointiin, sekä julkisissa hankinnoissa etenkin yksityisten palvelutuottajien käyttämiseen mahdollisuuksien mukaan ja enenevissä määrin.

Lopuksi

Yksityisten palvelujen tuottajien osalta ratkaisukeskeiset innovaatiot, markkinavuoropuhelu ja riittävä ennakointi mahdollistavat hyvinvointialueelle kustannustehokkaat ratkaisut ja asiakaslähtöisen mahdollisuuden tuottaa palveluja niiden tarvitsijoille. Olemme mielellämme yhteistyössä ratkomassa suunnitelmaan liittyviä tavoitteita ja yhteistyötä pk-yritysten osalta. Maakunnassa toimii noin 800 sosiaali- ja terveysalan pk-yritystä, joten niiden osallistaminen palvelujen tuottamiseen on ratkaisevan tärkeää palvelujen saatavuuden näkökulmasta.

Kunnioitavasti

Hämeen Yrittäjät

Marko Ahtiainen

Pauliina Kostainen

Janne Lintukorpi

toimitusjohtaja

palvelupäällikkö

puheenjohtaja

Kanta-Hämeen Ohjaamot, Hämeenlinna, Forssan seutu ja Riihimäen seutu 8.11.2024

Ohjaamo on kaikkien alle 30-vuotiaiden matalan kynnyksen monialainen palvelupiste. Valtakunnallisesti Ohjaamo tarjoaa tietoa, neuvontaa, ohjausta sekä monialaisia palveluja. Se on alusta, jolta julkinen, yksityinen ja kolmas sektori tarjoavat yhdessä monialaisesti palveluita työllistymiseen, koulutukseen, elämänhallintaan ja hyvinvointiin liittyen. Kun puhutaan nuorten palveluista, tulee huomioida, että nuorisolaki kattaa kaikki nuoret aina 29-vuotiaisiin saakka (Nuorisolaki 21.12.2016/1285). Kanta-Hämeen Ohjaamot lausuvat katsoen alueen hyvinvointisuunnitelmia aikuistuvien nuorten asiakasryhmän ja heidän kanssaan työskentelevien verkostojen kannalta.

Olemme huolissamme Kanta-Hämeen hyvinvointialueen alueellisen hyvinvointisuunnitelman sisältöpuutteista koskien nuorten aikuisten 18–29-vuotiaiden erityistä ryhmää ja heidän palveluntarpeitaan. Jossain näistä hyvinvointisuunnitelman dokumenteista tulisi olla huomioituna tämän ikäryhmän moninaisuus palveluntarpeiden osalta. Nuorten aikuisten palvelut tulee erottaa muista aikuisten/työikäisten palveluista. Nuoret aikuiset nostetaan erityisryhmänä esiin myös muissa laeissa mm. Laki työllistymisen monialaisesta edistämisestä (381/2023, § 16-17), joka astuu voimaan vuoden 2025 alusta.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopisteiden (alueellinen hyvinvointisuunnitelma, kuvio 1) mukaisesti myös tämän nuorten aikuisten ryhmä ansaitsee palveluja, joita sanoitetaan auki edes jossain osassa hyvinvointisuunnitelman kokonaisuutta.

Olemme huolissamme erityisesti NEET-nuorten erityisryhmän tilanteesta. Pyydämme kirjattavan, että tällä hetkellä kehitettävien NEET-nuorten palvelujen ja palvelupolun ylläpitämiseen sitoudutaan kehittämishanketyön jälkeenkin (RRP-hanke). Olemme erittäin tyytyväisiä siihen, että NEET-nuorten

Kanta-Hämeen alueellinen hyvinvointisuunnitelma 2025–2028 -luonnoksesta
ja sen liitteistä annetut lausunnot

palvelupolkujen kehittämistä Kanta-Hämeen hyvinvointialueen toimesta on nyt tehty ja siihen on Ohjaamojen työntekijäverkostot saaneet osallistua.

Kanta-Hämeen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on tehty vastaamaan lastensuojelulain (417/2007) §12 mukaisena. NEET-nuorten terveysterveystoimintaa mainitaan tässä dokumentissa Perhekeskuspalvelujen tulosalueen alla.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopisteiden puitesopimuksen kärkitavoitteiden (alueellinen hyvinvointisuunnitelma, kuvio 2) edistäminen ja niiden mukainen toiminta erityisesti 18–29-vuotiaiden nuorten osalta on mahdollista toteuttaa Ohjaamojen ja Kanta-Hämeen hyvinvointialueen välisenä monialaisena yhteistyönä.

Kanta-Hämeen alueellinen hyvinvointikertomus 2024 sisältää asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden sekä niihin vaikuttavien tekijöiden väestöryhmittäistä ja alueittaista seurantatietoa. Tässä aluevaltuustossa 18.6.2024 Hyväksytyssä dokumentissa verrataan tietoja vuoden 2021 ja 2022 tilastoihin, jotka ovat aineiston kokoamisen hetkellä olleet saatavilla. Kuitenkin vasta tällä hetkellä näyttäytyvät koronan aiheuttamat pitkäaikaisvaikutukset erityisesti lasten ja nuorten hyvinvointiin. Lisäksi hallitusohjelmien vuoden 2024 aikana toteutetut leikkaukset taloudellisiin ja kuntouttaviin etuuksiin vasta nostavat syrjäytymisen riskiä ja ennakoidaksemme aikuistuvien nuorten palvelujen erityistarpeita haluamme nostaa tämän ryhmän huomioimisen esiin hyvinvointisuunnitelmien kokonaisuudessa.

Lausunto on koottu Ohjaamo-koordinaattorien yhteistyönä 5.11.2024.

Yhteystiedot:

Anu Mattila, Ohjaamo Hämeenlinna (anu.mattila@hameenlinna.fi)

Katja Alitalo, Ohjaamo Forssan seutu (katja.alitalo@lhkk.fi)

Anniina Karjula, Ohjaamo Riihimäen seutu (anniina.karjula@hyria.fi)

Hämeenlinnan kaupungin vammaisneuvosto 8.11.2024

Kanta-Hämeen hyvinvointialue on pyytänyt lausuntoa Hämeenlinnan vammaisneuvostolta Kanta-Hämeen alueellinen hyvinvointisuunnitelma 2025–2028 -asiakirjaluonnoksesta ja sen liitteistä.

Hämeenlinnan vammaisneuvosto tutustui kokouksessaan 31.10.2024

Hyvinvointialueenvammaisneuvoston 10.10.2024 antamaan lausuntoon vastaavista asiakirjoista ja päätti yhtyä tähän lausuntoon. Vammaisneuvosto kuitenkin pyytää huomion kiinnittämistä omaishoitajien hyvinvointiin ja jaksamisen tukemiseen.

Hämeenlinnan kaupungin vanhusneuvosto 8.11.2024

Hämeenlinnan kaupungin vanhusneuvoston kommentteja HVA:n hyvinvointisuunnitelmaan:

Suunnitelma monipuolinen ja kattava, mutta konkretiaa puuttuu vielä. Ikäihmisten hyvinvointisuunnitelma puuttuu kokonaan.

Kanta-Hämeen alueellinen hyvinvointisuunnitelma 2025–2028 -luonnoksesta
ja sen liitteistä annetut lausunnot

Hyvinvoinnin kokonaisvaltaisuutta korostetaan osuvasti, osapuolina ovat sekä ihminen itse, kunnat/kaupungit että HVA. Näiden väliseen yhteistyöhön ja tiedonkulkuun on panostettava lujasti.

TURVALLINEN ARKI on toimiva kattokäsite ja hyvä tavoite, eri ikäryhmien kohdalla sen edellytyksiä ja mittareita tulee tarkastella erikseen ja hyvin käytännönläheisesti

Ikäystävällinen asuminen on tärkeä perustavoite, turvallinen arki lähtee kodista ja sen ympäristöstä, asumistarpeiden muutos vaatii ennakointia ja varautumista kaikilta osapuolilta

"Kantahämäläisten esille tuomaa" on tervetullut lisä suunnitelmaan, aidot kommentit kertovat, mitä ihmiset kokevat omassa arjessaan

Eriytyisen haastava kommentti on, että osa ihmisistä kokee vaikuttamismahdollisuutensa lähes olemattomiksi, koska päätökset kuitenkin tehdään (pelkästään) taloudellisin perustein. Onko tälle asiantilalle tehtävissä jotakin?

Forssan kaupunki 31.10.2024 Hyvinvointi- ja työllisyyslautakunnassa, 18.11.2024 Kaupunginhallitus

1a) Lausunto alueellisen hyvinvointisuunnitelman tavoitteista ja toimenpiteistä

Forssan kaupunki katsoo, että alueellinen hyvinvointisuunnitelma 2025-2028 on laadittu yhteistyössä ja avoimessa vuoropuhelussa hyväksytyin puitesopimuksen mukaisia yhdyspintatyön rakenteita kunnioittaen ja foorumeja hyödyntäen.

Suunnitelman tavoitteet noudattelevat puitesopimuksen kärkitavoitteita, hyvinvointikertomuksen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopisteitä, erilaisten indikaattorien ja arviointikriteerien sekä merkittävän asukaskuulemisen avulla kootun tiedon mukaista käsitystä väestön hyvinvoinnin tilasta.

Stiglitzin -hyvinvointimalli toimii hyvin hytetu-työn kokonaisuuden haltuunoton ja tarkoituksenmukaisen arviointitoiminnan tukena mm. indikaattoritarkastelussa. Samaa mallia hyödynnetään myös Forssassa, mikä auttaa omalta osaltaan myös alueellisen ja paikallisen tason hyvinvointiasiakirjojen yhtenäisyyden hahmottamisessa.

Asiakirjan tavoiteasetanta ja toimenpiteet tukevat paikallisen suunnittelukokonaisuuden laadintaa ja vastaavat hyvin sisällöllisesti myös paikallisia huomioita merkityksellisistä ja tarkoituksenmukaisista työn kohteista ja edelleen toimenpiteiden kohdentamisesta. Toimenpiteet ovat valikoituneet perustellusti ja niiden toteuttaminen hyvinvointialueella tukee myös paikallisesti hahmotettaessa asukkaiden hyvinvoinnin tilaa. Toimenpiteisiin liitetyt mittarit ja seuranta ovat selkeitä ja monipuolisesti valikoituja.

Asiakirjan rakenne on selkeä ja lukijaystävällisen tiivis.

1b) Muuta lausuttavaa alueelliseen hyvinvointisuunnitelmaan liittyen

Nyt lausuttavana olevan hyvinvointisuunnitelman laadinnan ja hyväksymisen aikaikkuna tukee hyvin Forssan kaupungin paikallisten suunnitelmien laadinnan ja hyväksymisprosessin aikataulua ja sitä, että paikallisia vastaavia asiakirjoja laadittaessa voidaan hyödyntää alueellisia suunnitelmia.

Nyt todentuva alueellinen aikataulu mahdollistaa myös sen, että kunta voi omassa valmistelu- ja päätöksentekoprosessissaan valtuustokausien puitteissa hyödyntää sekä kautensa päättävän että kautensa aloittavan luottamushenkilöpotentiaalin. Lisäksi ko. aikataulu tukee pitkäjänteistä

tarkastelua ja mahdollistaa valtuutettujen/luottamushenkilöiden osallistumisen yhden valtuustokautensa aikana kahden peräkkäisen suunnitelmakauden hyvinvointiasiakirjan laadintaprosessiin (vrt. 1. ja 4. valtuustovuosi) sekä suunnitelman vuosiarviointiin kahden täyden kalenterivuoden osalta (vrt. 2. ja 3. valtuustovuosi). Myös lakisääteinen vuosiarviointi ja sen liittäminen kunnan tilinpäätökseen onnistuu jouhevasti tällä aikataululla.

2a) Lausunto lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman toimenpiteistä

Forssan kaupunki pitää lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman toimenpiteitä oikeansuuntaisina. Keskeisenä tavoitteena on mm. perhekeskuspalvelujen ja lastensuojelun kehittäminen. Suunnitelman fokuksessa tulee olla sellaisten rakenteiden ja toimintakulttuurin luominen, mitkä aidosti tukeva lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä.

2b) Muuta lausuttavaa alueelliseen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan liittyen

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tulee tukea kuntien tekemää käytännön työtä ja huomioida myös jatkossa mm. kuntien Unicefin Lapsiystävällinen kunta -toimenpiteitä.

3a) Lausunto alueellisen opiskeluhoitosuunnitelman toimenpiteistä

Opiskeluhoitosuunnitelma ja toimenpiteet tulee niveltää kuntakohtaisiin opiskeluhoiton suunnitelmiin. Huomio tulee kiinnittää toimenpiteiden toteutumiseen. Tämä edellyttää ammattitaitoisen ja pysyvän oppilashuoltohenkilöstön varmistamista kaikissa tilanteissa ja heidän työpanoksensa kohdentamista riittävästi asiakaspintaan.

3b) Muuta lausuttavaa alueelliseen opiskeluhoitosuunnitelmaan liittyen

Käytännön organisoinnissa tulee jatkossa pohtia perhekeskustöön ja oppilashuoltotyön tiiviimpää yhteistyötä tai jopa yhdistämistä.

4a) Lausunto lähisuhdeväkivaltatyön ehkäisyn toimintasuunnitelman tavoitteista ja toimenpiteistä

Ko. toimintasuunnitelman tavoitteet ovat erinomaisen merkittäviä kunnan asukkaiden hyvinvoinnin tukemisessa. Lähisuhdeväkivallan sädevaikutus ylittää laajalle perheessä ja lähiyhteisössä ja siihen puuttumiseen voi niin läheisillä kuin universaaleissa kuntapalveluissakin toimivilla olla korkea kynnyks. Siksi teemasta viestintä ja ennen kaikkea tiedon välittäminen sekä osaamisen kartuttaminen mahdollisuuksista puuttua ko. väkivaltaan ja katkaista siitä rakentuva pahan kierre on merkittävä hyvinvointiteko.

Lasten ja nuorten universaaleissa palveluissa sekä ainakin osittain kunnan vapaa-ajanpalveluissa kuntalaisten toistuva kohtaaminen arjessa mahdollistaa luottamuksen ilmapiirissä vaikeistakin asioista viestimisen ennaltaehkäisevästi, kuin myös ko. asioiden puheeksi ottamisen ei-toivotun käyttäytymisen todentuessa. Kunnan täytyy kantaa vastuunsa lähisuhdeväkivallan ehkäisystä omien mahdollisuuksiensa puitteissa. Koska lähisuhdeväkivallassa ei kuitenkaan ole kyse kunnan palvelupertuaariin kuuluvasta ja kuntatoimijoiden osaamisen ytimessä olevasta teemasta, hyvinvointialueen asiantuntemus on asiaan liittyvässä perehdyttämisessä ja osaamisen

4b) Muuta lausuttavaa toimintasuunnitelmaan liittyen

-

5) Muuta lausuttavaa suunnitelmiin liittyen

-